

EN SOLDAT
FRA DEN STORE NORDISKE KRIG
OBERSTLØJTNANT OLE HOLCK
OG HANS HUSTRU ELEN ROSENDAHL

AF

HARALD HOLCK

Oberstløjtnant OLE HOLCK ved det 1ste Bergenhuiske nationale Infanteri-Regiment blev født den 20.11.1687 i Trondhjem. Han var Søn af Kipper (Bødker) i Trondhjem ISAACH OLUFSSØN, der vistnok var fra Romsdalen, men hvis Afstamning nu ikke kendes, og KIRSTEN IACOBSDATTER HOLCK, som var født i Romsdalen, formentlig i Akerø Præstegæld, hvor hendes Broder ANFINN IACOBSSØN HOLCK, der var Kipper og Handelsborger i Trondhjem og fra 1693 til 1705 ejede „Borgerleiet“ (Handelsstedet) Lovunden i Lurø i Helgeland, vides at være født. De stammede agnatisk fra Godsejeren PEDER til Myklebust i Nordfjord († ca. 1521), og deres Faders Forældre var utvivlsomt Hr. ANFINN CHRISTOPHERSSØN HOLCK, først vistnok Kapellan i Romsdalen, senere residerende Kapellan til Haram († 1659), og CATHARINA IACOBSDATTER.

KIRSTEN HOLCK døde kort efter Sønnens Fødsel; den 8.12.1687 blev der betalt for hendes Begravelse til Trondhjem Domkirke. Hun var den 9.6.1684 blevet trolovet i Domkirken med ISAACH OLSSØN (OLUFSSØN), der tidligere havde været gift (trolovet 16.1.1683 i Domkirken som „Erlig og discret ung carl“) med ELENE PEDERSDATTER, for hvis Begravelse med 2 dødfødte Børn der betaltes til Domkirken 10.1.1684. Skifte efter KIRSTEN mellem Sønnen og Faderen holdtes 22.5.1688 i dennes Hus (i Kannikveiten). I det lille Bø nævnes ifølge Meddelelse fra M. Rogne bl. a. 2 Sølvskeer, $\frac{1}{2}$ vog Tin, 1 Sølvaal, 1 Søjle, 1 Tinflaske, 1 Borddug, 1 Hjulrok, samt Tøndestaver, „Botner“ og Kipperredskaber. Huset blev vurderet til 18 Rdl., Resten af Boet til 19 Rdl. OLE HOLCKS Arv, 18 $\frac{1}{2}$ Rdl., skulde indestaa i Hus og rede Penge hos Faderen som hans Formynder.

ISAACH blev den 30. s. M. trolovet i Domkirken med ARNE SAUGMESTERS Stifdatter INGEBORG OLUFSDATTER; han døde i Trondhjem, og Begravelsen indførtes 25.1.1716 (Domkirken). INGEBORG overlevede ham. ISAACH forseglede (ifølge Meddelelse fra M. Rogne) som Vidne ved en Trolovele i Domkirken 25.9.1686 med et Bomærke med Initialerne I.O. over en ligebenet Trekant, fra hvis Midte der udgaar to Kors, hvis Hovedstammer, vinkelret paa de to opstaaende Sider, gaar gennem disse, saaledes at selve Korsskæringen ligger udenfor Trekanten.

Angaaende nærmere Oplysninger henvises til N.S.T. I. (1928) p. 205 ff. og X. (1946) p. 313 ff., samt P.T. 1948 p. 99-101¹.

Indtil videre maa man gaa ud fra, at det er Moderens Slægtsnavn, Oberstløjtnant Ole Holck bruger (et paa den Tid jævnligt forekommende Forhold), selv om der er en svag Mulighed for, at ISAACH OLUFSSØN kunde være Sønesøn af den ISAACUS SIVARI fra Trondhjem Skole, der blev immatrikuleret ved Københavns Universitet 9.7.1628 og kunde være Søn af Hr. SIGURD CHRISTOPHERSSØN HOLCK fra Skogn.

– I 1916 fandtes i et Skab hos Enken efter en Sønesøns Søn af Oblt. OLE HOLCK den eneste kendte egenhændige Optegnelse af Ole Holck; (den synes at vise hen til et væsentligt Træk hos ham, som ogsaa Oberst H. P. TØNDER i sin Skildring af ham fremhæver):

„Efter Guds behagelige Villie og Raad Er ieg med ELLEN IENS DATTER ROSENDAHLL troeloved dj 10de Aprili 1712 = Voors brylupszdrag dj 6 May 1712 udj Friderickshald i Norge –

d j 22 Januari 1713 = Haver Gud behaget At forløseze min Kone med Een Søn, ved Nafn IENS IACOBUS, Som døde dj 28 Aprili 1713 udj Frid.hald Hvor hand var føed –

1714 dj 23 May Klocken 2 efter Middagen blev FRIDERICK CHRISTIAN føed udj Friderickstad i Norge.

1716 dj 10de November, Er IENS ISAAK føed udj Friderickstad i Norge. –

1719 dj 2^{den} Iunij Er CARL PHILLIP føed, udj Vestbye Sogn paa Een Gaard kaldet Tanem Østenfeldtz.

1720 dj 9 September Er SUSANE GIERHARDINE føed paa Wossewangen Bergenhuuslehn.

¹ I det følgende er – uden at være særlig citeret – benyttet: I. C. W. Hirschs Manuskript: Danske og norske Officerer 1648–1814. O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie. Bidrag til Den store nordiske Krigs Historie, udgivet af Generalstaben. J. O. Wahl: Det gamle Bergenhusiske Regiments Historie (1628–1720). I. F. Lampe: Bergens Stifts Biskopper og Præster. A. M. Wiesener: Dødsfald i Bergen 1765–1850.

1723 dj 9de Februari Aften Klocken 8te blev KIERSTEN CHATHARINE føed paa Paedøen, paa Haardeland.

1725 dj 28 febr^r Natten Klocken Ellve ANDREAS SEWALD HØVELSE føed Sa^me Gaard.

1726 dj 6te octob^r om Natten Klocken Er IACOB ELLIAM fød paa bemelte gaard.

1729 dj 8de febr^r Har det behaget dend Naaderige Gud at forløse min Kone i hinds haarde Barselnød, med Eet død fød drenge barn, Bernes Tangen.

1731 dj 31 Ianuari Morgen Klocken 5 – Er OLAVE MARIE fød udj Bernes Tangen paa Haardeland. –

dj 12te decemb^r 1733 ER FRANTZ HENDRICK SOPHONIAS føed Klocken 3 om Natten udj Hougs wigen – døde paa Neste Mielde dj 23 Iulij 1736 –

1735 dj 2 Iulij Marie besøgelses dag Klocken 3 slæt efter Midagen Er HANS HINRICK HORNNEMAND føed paa Neste Mielde paa Haardeland. –

Gud unde mig, At Alle disze børn Som Herren haver Velsignet mig med, af de gienlevende, Maatte op Voxe til Guds Hellige Nafnes Æres udbredelsze, og deres Salligheds forvervelsze, de døde twifler ieg icke, de joe Allerrede Ere udj Guds Haand.

1690 dj 5 decemb^r Er min Kone føed paa Friderickshald –

1687 Er ieg fød udj Thrundhiem dj 20de Novemb^r En onszdag Klocken 2 efter Middagen.

O. I. Holck“

Forbogstaverne, der er sammenslyngede og har været vanskelige at dechiffre, har dannet et ikke uvigtigt Led i Undersøgelserne om hans Afstamning. Vi ved nu, at der staar OLE ISAACHSSØN HOLCK. Hans „slyngede“ Underskrift kendes ogsaa fra „Beseglede Underskrifter“ i Rigsarkivet (Steege paa Møen 1743) og fra en Rulle for hans Kompagni, dat. Wiig 16.6.1756. I Ansøgninger skriver han sig dog OLE HOLCK (i 1733 med gotiske Bogstaver, ellers, f. Eks. i 1736, med latinske Bogstaver; det er en fast, klar og dekorativ Haandskrift). OLE HOLCK kaldes han ogsaa normalt i de militære Aktstykker. Hans Døbenavn har dog rimeligvis været OLUF; i Gravskriften over ham kaldes han OLUF DE HOLCK, ligeledes paa hans Søn Kaptajn IACOB ELIAS DE HOLCKS Gravfane, hvor Maleren dog har glemt c i Faderens Efternavn. I en samtidig, ret unøjagtig, trykt Gengivelse af Fanens Indskrift er Navnet stavet HOLCH, hvilken Form – ligesom HOLK – af og til bruges om ham af fremmede. Ogsaa i Oberst Tønders nedennævnte Beretning kaldes han OLUF DE HOLCK.

OLE HOLCK forseglede med et Signet med „Løvehoved-Vaabenet“: i Skjoldet er der 3 Løvehoveder, set i Profil, med spillende Tunger, og – mod Sædvane – anbragt pyramideformet med eet

foroven og to forneden; ovenover den ukronede Hjelm to Løvehoveder over hinanden. Det er tidligst fundet brugt af ham i 1743, senest d. 16.6.1756. Om dette Vaaben henvises til P.T. 1923 p. 243-45 og 1946 p. 93-95. En Meddelelse fra en Datterdatters Søn om, at han skulde have forsegleet med Mursparre-Vaabenet, er ikke fundet bekræftet.

I Slægten er nedarvet en gammel Afskrift af en nu forsvundet Beretning om ham og hans Familie. Afskriften, der er den ældste kendte, er sikkert skrevet af hans Søn, Oberst CARL PHILIP HOLCK. En noget omredigeret og lettere moderniseret Gengivelse af Hovedparten af denne Afskrift er trykt i P.T. 1883 p. 75 ff. Indledningen om Ole Holcks Herkomst er gengivet i P.T. 1923 p. 246-47 nøjagtigt efter C. P. HOLCKS Afskrift med nogle Kommentarer og enkelte Rettelser til Afskriften, bl. a. med Hensyn til Aarstallet for Beretningens Afgivelse, der maa være 1759. M. H. t. Urigtighederne i denne Indledning skal her kun bemærkes, at der bl. a. synes at være sket en Forveksling mellem Ole Holcks fædrene Slægt og den mødrene, der talte mange Præster af Navnet Holck i Trondhjem Stift, deraf – om end tidligere end angivet – 3 af Moderens Ascendenter. Beretningen er Svar paa en Forespørgsel fra en „Høy Grevelig Excellence“, formentlig i Anledning af OLE HOLCKS Død, og paa en anden Afskrift er det noteret, at Brevet blev skrevet til „Grev HOLCK“; det maa utvivlsomt være Grev CHRISTIAN CHRISTOPHER HOLCK til Orebygaard (1698-1774), der 1758 blev karakteriseret Generalmajor (og Excellence).

Beretningen er skrevet i Bergen 13.6.1759, og Brevskriveren var HANS PETER TØNDER „obrist Liet: med obersters Caracter i første bergenusche Regiment“¹.

¹ Han var (efter W. Brandt: Fam. Ameln) Søn af Præsident ANDERS CHRISTOPHER TØNDERS Søn, Premierløjtnant RAPHAEL TØNDER, og var gift med BARBARA MARGRETHE MUNTHE, Datter af Sognepræst LUDVIG MUNTHE til Vik i Sogn. If. Hirsch blev han efter hendes Død gift med LUCIA MARIA WEIMANN, Enke efter Postmester SCHREPP, hvortil han søgte Tilladelse 5.3.1754. Han døde 21.1.1761. TØNDER, der oprindelig stod ved 1. Trondhjemske nat. Inf. Rgt., blev 10.8.1722 overflyttet som Kaptajnløjtnant til 1. Bergenh. Rgt., han blev kar. Kaptajn 29.10.1725, virk. Kaptajn 30.1.1736, kar. Major 12.7.1743, Premiermajor 25.11.s.A. Naar Hirsch dernæst anfører, at han blev kar. Oblt. 19.6.1755 (Anc. 9.6.1751), stemmer det jo ikke med Tønders egen Angivelse i Beretningen. – I Conduitelisten for 1745 anføres bl. a. om ham: „fuldkommen Statur og god Exterieur. Af got og meget hurtigt begreb“; i en tidligere Liste (for 1730) omtales han som „en habil og Retskaffen Officer“. If. Krigskancelliets for Kongen referede Sager 30.5.1759 Nr. 10 søgte H. P.

Efter det i P.T. 1923 gengivne Stykke, hvori det omtales, at OLE HOLCKS Fader (der – urigtigt – kaldes Provst og siges at være død før Sønnens Fødsel) ogsaa havde en 3 Aar ældre Datter, fortsætter Tønder saaledes:

„Disse tvende Fader- og Moderløse børn blev sænt i deres spædeste Alder til Nordlænderne Til det saa kaldede Helgeland Til en Prest Naffig HORNEMAND, som Var beslægtet med Probstens Afdøde Kone. Pigebarnet Skal Strax efter ankomsten til Helgeland bleven syg og Døed, Sønnen OLUF DE HOLCK blev oplært i den bekiente Prest HORNEMANDS Huus, i mange Videnskaber, som Teigning, Matematich; Geometri; Chymi; og Methahernes Kiendelse, og Da Han var et Skielden Cheni, og Ved tiltagne alder blev meere og meere bekientd for sine Flittige Foretagelszer i mange ting; Da Nue Hans Lærde Foster Fader Ved Døden Afgick; blev Han Raad at gaae i Krigstienisten; Hans Videnskaber som til den Tid Var Skielden at forefinde; sat Ham i Raab; og da Hand Var Villig Paa første Vinck at Tiene En Ver uden minst intresse med Raad og Daad; uden selv at Kiende sit Værd.“

– Det maa her, næst efter en alm. Bemærkning om, at Beretningens hyppige Sønderbrydelser af Sætningskonstruktionen ofte gør det vanskeligt at forstaa Sammenhængen og afgøre, om de enkelte Sætningsdele skal knyttes til det forudgaaende eller det efterfølgende, anføres, at der paa det angivne Tidspunkt ikke fandtes nogen Præst HORNEMANN i Norge. TØNDERS Fejltagelse maa vist staa i Forbindelse med OLE HOLCKS yngste Søns Navn, men Grunden til, at denne er døbt HANS HENRICH HORNEMANN, kendes ikke. Oplysningerne synes heller ikke at kunne passe med Hensyn til nogen anden lærd Præst i *Helgeland*. Der kan maaske ogsaa med Hensyn til Stedet være Tale om en Fejlhuskning, OLE HOLCKS Morbroder ejede jo et Handelssted i Helgeland. M. Røgne antager (N.S.T.X. p. 316–17), at Fosterfaderen har været Provsten, Hr. HANS BREIER til Akerø, der var fra Helgeland og en lærd Mand, og som var gift med ANNA BERNHOFT, Datter af Hr. CHRISTEN BERNHOFT til Akerø og ANNA ARREBOE, Søster til Biskoppen, – og tænker sig, at en uklar Erindring om denne fra *Danmark* komme Biskop har spillet ind ved Opstillingen af Stamrækken i Beretningen. Hans Antagelse om Fosterfaderen hænger nemlig sammen med, at han formoder, at KIRSTEN HOLCKS Fader IACOB,

TØNDER, der da havde Gloppenske Kompagni ved Second Bataillon, efter OLE HOLCKS Død om at faa dennes Kompagni, da han herved vilde komme Bergens By nærmere, hvilket blev bevilget.

der sikkert har boet i Akerø Præstegæld, hvor ialt Fald hans Søn ANFINN er født, har været gift med CATHARINA BERNHOFT, Søster til BREIERS Hustru. Det maa fremhæves, at M. Rogne (p. 315-16) har dokumenteret, at OLE HOLCK i alt Fald før 1706 boede i *Romsdalen*; han havde her faaet udbetalt Morbroderen ANFINNS Arv paa 7 Rdl. efter dennes Søsterdatter, som døde paa Søndmøre.

– I et Andragende om Pension (Bilag til Krigskanc. ref. S. 30.5. 1759 Nr. 10) siger Oblt. OLE HOLCKS Enke, at han i 50 Aar har staaet „i Deris Kongel. May^{ts} Tieniste fra seeniste Krigs Tiders Begyndelse 1709“ ved det Bergenhuiske Regiment. Af Oplysningerne i en Rulle for 1734 over Livkompagniet ved Sdr. Bergenh. Rgt., hvori angives, hvor lang Tid han har tjent i de forsk. Charger, fremgaar det, at han blev Korporal 1710, men Tidsrummene er kun angivet med runde Tal. Af denne Rulle fremgaar paa tilsvarende Maade, at OLE HOLCK blev Sergeant 1711 og capitaine des armes 1713. –

– Efter at Kong FREDERIK IV, der, efter at Kong CARL XII var blevet slaaet ved Pultava, havde sluttet Forbund med Sachsen og Rusland, den 28.10.1709 havde erklæret Sverige Krig, havde det Bergenhuiske nationale Infanteri Regiment faaet Ordre til at holde sig marschberedt og kort efter til at afmarschere til Østlandet, idet Planen var, at den norske Hær skulde gøre Indfald i Bohuslen samtidig med, at der fra dansk Side blev gjort Landgang i Skaane. Det trak imidlertid ud med Regimentets Afmarsch. Dels var 1000 Mand af Regimentets Mandskab (over Halvdelen) nyudskrevne og uøvede, dels var Beklædningen og Udrustningen meget mangelfuld (Wahl siger, at næsten det eneste, der var i god Stand, var Kompagnifanerne af dobbelt rød Taft – for Livkompagniet hvid – prydet med Kong Frederik IVs kronede Navneziffer. – Uniformen var dengang en graahvid Vadmelsdragt). Først den 5.12.1709 var alle Kompagnierne ankommet til Christiania, hvorfra Regimentet marscherede til Frederikshald, hvor det ankom d. 16. s. M. Paa Grund af de øverstkommanderendes Passivitet og Uduelighed maatte Indfaldet i Bohuslen imidlertid opgives, og den søndenfjeldske Hær, der havde været samlet ved Frederikshald siden Oktober, blev derfor nu hjemsendt, medens det Bergenhuiske Regiment blev holdt inde som Garnison ved de forskellige Fæstninger. I Frederikshald laa de fleste af Kompagnierne, deriblandt Kaptajn STEPHAN BARCLAY DE TOLLYS 4. Reservekompagni (med Mandskaber fra Sundfjord og det halve Nordfjord), der 7.7.1711 overtoges af Kaptajn FRIDERICH SPINCK. Ifølge velvillig Meddelelse fra Stabsfanejunker O. Ovenstad er OLE HOLCK

i en Afregningsbog for Tiden 1.7.–31.12.1711 opført som Sergeant ved dette Kompagni og ligeledes i en Kompagnirulle 27.8.1712. Endnu i 1713, da Ole Holck blev capitaine des armes, laa Kaptajn SPINCKS Kompagni i Frederikshald.

I August 1710 sendte Kongen Generalløjtnant, Baron WOLDEMAR LØWENDAL til Norge; han afsatte den tidligere øverstbefalende og overtog selv Kommandoen over Hæren. Han var netop i Færd med i Oktober at rykke ind i Bohuslen, da han fik Kontraordre, fordi det paatænkte, samtidige dansk-russiske Angreb paa Skaane var blevet opgivet. Hæren, der var samlet ved Frederikshald, gik derfor i Vinterkvarter, og de i Bergenhusiske Kompagnier i Frederikshald blev efter Tur sendt op gennem Tistedalen for at ligge paa Grænsevagt.

I Sommeren 1711 – det Aar, OLE HOLCK blev Sergeant – skulde saa endelig Indfaldet i Bohuslen foretages med Forstærkning af danske Regimenter samtidig med et Angreb mod Göteborg af den norske Galejflotille og en Del af den danske Flaade; denne kom ogsaa – under Admiral SEHESTED – i Juli og fik et Kommando ombord, bestaaende af Kaptajn G. C. MUNTHE med 4 Premierløjtnanter og Sekondløjtnanter, 11 Underofficerere og ca. 300 Menige fra de forskellige Bergenhusiske Kompagnier; Flaaden fik imidlertid straks Ordre fra Danmark om at vende tilbage og tog det nævnte Kommando med. Yderligere kom de lovede danske Regimenter ikke. General LØWENDAL rykkede alligevel i August ind i Bohuslen, hvor han havde en heldig Kamp ved Tanum, men trak sig igen tilbage i September. De Bergenhusiske Afdelinger var vistnok i Reserven og kom ikke i Ilden. – (Sidst paa Aaret fastsattes der nye Uniformer for Hæren; alle Regimenter fik rød Kjole, men Opslag og Underfoer havde forskellig Farve for hvert Regiment. For det Bergenhusiske Regiment var denne Farve hvid, medens Vest, Benklæder og Strømper var røde.)

I Begyndelsen af 1712 gik General LØWENDAL misfornøjet i sachsisk Tjeneste og afløstes af General HAUSMANN. Hvis TØNDER har Ret i, hvad han – i anden kronologisk Forbindelse – anfører om, at OLE HOLCK var Adjudant hos General LØWENDAL, maa det altsaa have været indenfor Tiden August 1710 til Begyndelsen af 1712. Det er dog ikke usandsynligt, at han forveksler LØWENDAL og General LÜTZOW, og at Forholdet i Virkeligheden skal henføres til 1718, jfr. nedenfor. Krigen trak i 1712 over til Holsteen og Nordtyskland, og i Oktober kom den kgl. Ordre til, at bl. a. det Bergh. Rgt.s 2 Batail-

loner uden deres Reserver (altsaa kun Regimentets 9 faste Kompagnier) skulde afgaa til Danmark; Afrejsen skete dog først næste Aar.

D. 10.4.1712 blev OLE HOLCK i Frederiksstad trolovet med ELEN IENSDATTER ROSENDAHL, der var født 5.12.1690 i Frederikshald, og d. 6.5.1712 blev de gift i Frederikshald, hvor hendes *Forældre* formentlig boede. Paa Grund af Kildernes Svigten er det hidtil ikke lykkedes at finde noget om dem. (Fra Frederiksstad og Frederikshald findes bl. a. ikke Kirkebøger før henhv. 1717 og 1754). – I sin Beretning skriver TØNDER:

„Da Deres Excellence er saa graceux og Paalægger mig at berætte Alt hvad ieg Ved om denne thidt benefnte OLUF DE HOLCK. Saa beder jeg at Pardonere at Jeg finder det for En Pligt at meddeele dem Noget om Hans Frue; Hindes Nafn ELLEN DE ROSENDAHL og skal være af Baronelig Familie, seer Heroisk ud, goed Væckst og kongelig Næse; for Et Fruen tîmer meere End ordinair forvogen.“

Hendes Sønneson Oberst IACOB ELIAS HOLCK (der ganske vist kendte TØNDERS Udtalelse), siger i sine Familieoptegnelser, at hun „var af en gammel adelig Familie, som havde haft Godser i Bohuslehn, men da dette af Kong Frederik III blev afstaaet til Sverige, forlod Familien sine Ejendomme og nedsatte sig i Frederikshald“. Hvorledes dette end maatte forholde sig, findes der samtidig med ELEN ROSENDAHL i Bohuslen Personer af dette Navn, og en af disse, Regimentsauditor ERIK ROSENDAHL † 1711, har samme Stilling og samme Fornavn som en samtidig ROSENDAL af den finsk-svenske adelige Slægt, jfr. nærmere P.T. 1948 p. 99.

Den 22.1.1713 blev OLE HOLCKS ældste Søn IENS IACOBUS født i Frederikshald. Han blev opkaldt efter Morfaderen og Farmoderens Fader, der dengang begge maa have været døde; men allerede d. 28.4. s. A. døde han i samme By, hvor ELEN ROSENDAHL altsaa da boede.

D. 29.1.1713 indskibedes omsider 3 norske Regimenter, deraf Bergenhussiske Regiments 9 faste Kompagnier, og ankom til Fladstrand (Frederikshavn) d. 6. Februar. De Bergenh. Kompagnier kørte (paa 363 Vogne) over Aalborg, Hobro, Randers, Aarhus og Vejle til Fredericia, hvortil Regimentschefen Oberst HARTWIG HUITFELDT (der tillige var Chef for Livkompagniet, det Nordhordlenske Komp.) ankom med 5 Kompagnier d. 23. Februar; 2 Kompagnier laa den Dag i Vejle og 2 i Kolding. Til Fredericia var tidligere ankommet daværende kar. Major G. C. MUNTHES Kommando af Folk

fra Regimentet, dog kun 190 Mand, idet Resten laa syge paa Fregatten „Søridderen“. Oberst HUITFELDT fik imidlertid straks efter Ankomsten kgl. Ordre til med Regimentet at marschere til København for at ligge i Garnison der. Af en Styrkeliste fra København 17. Marts ses der, foruden de 9 faste Kompagnier at have været 67 Mand fra Kapt. SPINCKS Reservekompagni. De 9 faste Kompagnier havde Garnison i Kbhvn. til April 1716 og var indkvarteret, dels i selve Byen, dels i Citadellet Frederikshavn, dels ombord paa Orlogsskibene i Havnen.

Da OLE HOLCK i 1713 blev capitaine des armes, maa han være blevet overført fra Reservekompagniet til et fast Kompagni, saafremt han ikke allerede da stod ved et af de faste Kompagnier, idet denne i 1711 oprettede Stilling kun fandtes ved disse, (Stillingen beklædtes af den ældste Underofficer; Betegnelsen ændredes i 1750-Aarene til Kommandérsergeant). Han maa saaledes i hvert Fald i Løbet af 1713 være kommet til at ligge i Garnison i København. Udnævnelsen synes at maatte forudsætte, at Staben kendte ham, og har han dengang ikke staaet ved et fast Kompagni, kan det antages, at han har været med i MUNTHES Kommando eller (og) blandt de 67 Mand af Kapt. SPINCKS Kompagni, der kom til at ligge i Kbhvn. Han kan dog ogsaa, hvis TØNDERS Beretning er rigtig, have gjort sig bemærket som Adjudant hos General LØWENDAL.

– Ifølge Danske Cancellis Supplique-Protocol 1714, 1. Halvaar, Nr. 43, androg OLE HOLCK om, at hans Hustru maatte befries fra at staa aabenbare Skrifte, idet hun og en Soldaterkone Dorte Aslachs begge var dømt dertil „formedelst nogen tvistighed dem er imellem falden i Kirken ang: at Sidde øverst i stolen, da hans Hustru forment som en Officererkone at det hende tilkom“. Der er følgende Vedtegning: „Cons: D. 11. Iulij: Bevilges mod noget ad pios usus“. Den kgl. Resolution herom findes i Norske Registre 1714 Nr. 153; den er dateret 11.8.1714 og imødekommer Andragendet, imod at hun skal „udgive noget efter hendes Midler og leilighed samt Biscopens billig sigelse til Gudelig brug“. Det fremgaar af Udfærdigelsen, at den ommeldte Dom blev afsagt d. 6.12.1713. (Sager af denne Art forekom da meget hyppigt, og uforsonlige Retstrætter kunde rejse sig deraf. For den Tid var det Prestigespørgsmaal af største Vigtighed).

– D. 23.5.1714 fødtes OLE HOLCKS anden Søn FRIDERICH CHRISTIAN (der maa være opkaldt efter Kongehuset) i Frederiksstad, hvortil ELEN ROSENDAHL altsaa maa være flyttet.

I Juni 1715 afgav Regimentet i København en Styrke paa 200

Mand fra de forskellige Kompagnier til Admiral SEHESTEDS Flaade; de kom derved til at deltage i de sejrige Kampe mod den svenske Flaade ved Usedom og Rygen i Juli og August. OLE HOLCK kan have været med her.

Efter at Kong CARL XII Juleaften 1715 var vendt tilbage til Sverige og havde rejst en ny Hær, forberedte man sig i København paa en svensk Landgang paa Sjælland; Kong Carl havde ogsaa planlagt et Angreb paa Kbhvn., men besluttede sig i Stedet til at søge at erobre Norge, hvor man nu forberedte sig paa et svensk Indfald, der ogsaa fandt Sted d. 7.3.1716, da den svenske Konge overskred Grænsen og rykkede mod Christiania. I den første Del af Feltoget kom det Bergenh. Rgt. dog ikke til at deltage; men efter at den fungerende Øverstkommanderende, Generaløjtnant BARTHOLD HEINRICH v. LÜTZOW, havde anmodet om Forstærkninger, blev bl. a. den i Kbhvn. liggende Del af det Bergenh. Rgt. paa Admiral GABELS Flaade overført til Frederiksstad, hvortil Flaaden ankom den 17. April. Herfra blev Livbataillonen overført til den norske Hovedhærs Lejr ved Gjellebæk, medens Secondbataillonen landsattes i Frederiksstad. Den sidste var d. 23. s. M. med ved Indtagelsen af Moss, hvor der laa en svensk Bataillon; efter en voldsom Kamp, hvor 100 svenske Soldater faldt, medens der paa norsk Side var 30 døde og 89 saarede, maatte Svenskerne overgive sig, og 10 Officerer og over 500 Underofficerer og Menige toges til Fange. Senere var begge Bergenhusiske Regiments Batailloner med ved Hovedhærens Forsøg paa at afskære den svenske Hærs Retrætelinje; den 30. s.M. trak CARL XII sig tilbage over Glommen og blev liggende i Torpum i Maj og Juni.

I et Krigsraad i det norske Hovedkvarter besluttedes det derefter d. 15. Juni, at Admiral GABEL skulde foretage et Togt paa Wigsiden (den nordlige Kyst af Bohuslen) for at ødelægge den svenske Transportflaade og hertil medtage Secondbataillonen. Da hans Skibe ikke kunde gaa indenskærs, hvor de smaa svenske Skibe helst holdt sig, sendte han Ordre til Kommandørkaptajn TORDENSKIOLD i Kbhvn. om at føre nogle mindre Krigsfartøjer op. Denne løb straks ud med 2 Stykpramme, 4 Galejer og 2 Fregatter, hvis Besætning til Dels bestod af Folk fra de Bergenh. Reservekompagnier, og da han ud for Dynekilen hørte, at den svenske Transportflaade (11 Galejer og 29 Transportskibe) laa i Dynekilen, sejlede han d. 8. Juli ind i den snævre Bugt og sejrede efter 5 Timers Ildkamp mod et svensk Batteri og de svenske Galejer (hans Beretning herom – uden Detailler om Mandskabet – findes i Admiralitetets indkomne Sager 1716 Nr. 434).

Som nedenfor anført oplyser TØNDER, at OLE HOLCK var med i denne Kamp. At han selv deltog i Kampen som Sergeant ved 1. Trondhjemske nationale Infanteri-Regiment, ses af Mønsterskriverens Priseregnskab for „Battallien for Dynne-Kilden“, hvor han nævnes blandt „Soldatesqven“ paa Skibet „Archenoe“. OLE HOLCK, som den Gang var capitaine des armes, nævnes ikke i dette Regnskab; maaske kan han have været med de 15 Mand af Oberstløjtnant CHRISTEN GRANS Kompagni (Sundmørske Komp. af Secondbataillon), der if. dette Regnskab var ombord paa „Skøtt-Skibet Hielperen“, men iøvrigt blev Mandskab fra Regimentet jo hyppigt anvendt paa Flaaden, og dette kan være sket i mange Tilfælde, uden at Oplysninger herom er bevaret.

Da CARL XII, der d. 4. Juli forgæves havde søgt at storme Frederikssteen, erfarede, at den svenske Transportflaade var ødelagt i Dynekilen, rykkede han d. 10. Juli med Hæren ad Broen over Svinesund og blev liggende paa den svenske Side af Sundet, hvorefter den norske Hær lagde sig lige overfor; de 9 faste Kompagnier af det Bergenh. Rgt. (Livbatl. og Secondbatl.) blev dog overført til Admiral GABELS Flaade, der skulde „allarmere nedad Wigsiden“, og da denne blev beordret til København, hvortil den ankom d. 10. August, blev kun Secondbataillon sendt tilbage til Norge, medens Livbataillon blev anvendt først paa Flaaden, derefter i Citadellet. Efter et paa Grund af Storm mislykket Forsøg paa at naa til Norge blev Bataillon liggende i København til 11.1.1717, da den afsendes til Norge, indgik i den norske Hærs Hovedstyrke og lagdes i Vinterkvarter i Onsø og Borge Sogn. Efter Secondbataillonens Ankomst til Frederiksstad i de første Dage af September 1716 fik Oblt. GRAN Ordre til med denne og to af Reservekompagnierne at overtage Bevogtningen af Svinesund, hvor Broen paa dette Tidspunkt var afbrudt. I Oktober forhindrede Oblt. GRANS Folk to Gange Svenskerne i at begynde Arbejdet med Bygning af en ny Bro. I Begyndelsen af 1717 fik Oblt. GRAN i Stedet Posteringen ved Elleton. – I November 1716 ansøgte der om nye Telte til Regimentet, da de gamle efter 8 Aars Felttog var aldeles udslidt, saa at Kompagnierne ved Svinesund maatte ligge under aaben Himmel eller i elendige „Granbarhytter“, hvorved Regimentets Konservation blev ganske umulig.

Her har OLE HOLCK sikkert været med, idet Oberst TØNDER i sin Beretning skriver følgende om hans Hustru:

„Da de Nationahle camperte i Brache, eller Eenerber Hytter i Mangel af tæltter ved svine sund; Reed Hun sin Hæst dog i Fruen timer Qvær-Zahl

med Færdighed fra Friderichs.hald og til Leyren og besøgte sin Mand; Thidt blev skudt fra Svænsk svine-sund med Kanon Kugler Eftter Rytteren og skyds Knægten som gick ved siden af Hæsten; at Kuglen slog i Jorden, at moratz Stængtte Hæst og Ryter; uagtet fanttes Hos Hinde Ey minste Frygt.“

D. 10.11.1716 blev Sønnen IENS ISAAC født i Frederiksstad, opkaldt efter sin Morfader samt efter sin Farfader, der samme Aar var død.

D. 26.4.1717 afgaaß der Skrivelse til Oberst HUITFELDT, at „Capitaine des armes OLE HOLCK som Adjudant ved det dig anfortroede Regiment maa antages“, jfr. Krigskanc.^{es} udfærdigede Sager 634/1717. (Adjudantens Plads var paa denne Tid mellem Officers- og Under-officersklassen). Det maa antages, at OLE HOLCK samtidig blev forsat til Oberstens eget Kompagni (Livkompagniet) eller dog maatte opholde sig i Oberstens Nærhed. Han har herefter rimeligvis ikke været med ved TORDENSKIOLDS mislykkede Angreb paa den svenske Flaade ved Göteborg d. 14. Maj eller paa Strømstad Havn d. 14. Juli, hvori andre Kompagnier af Regimentet deltog. – Fra 18. April til 18. Maj laa Livkompagniet i Tistedalen, derefter i Frederikshald. Oberst HUITFELDT fik Kommandoen over en Del af den Styrke, der havde deltaget i Angrebet paa Göteborg, og blev beordret til Svinesund og kort efter – sidst i Juni – til Tistedalen. – Paa dette Tidspunkt var, paa Grund af Regimentets mange Strabadser og den opslidende Tjeneste gennem de mange Aar Uniformerne saa forslidte og forrevne, at de ikke mere kunde repareres, saaledes at nye maatte anskaffes, og Afgangen blandt Mandskabet, særlig paa Grund af Sygdom og Savn, saa betydelig, at Ekstrasessioner maatte afholdes, hvorved der tillige skulde skaffes Mandskab til 5 nye Reservekompagnier. – Fra Juni til midt i December laa Livkompagniet i Frederikshald, fra December i Tistedalen. Oberst HUITFELDT havde sit Hovedkvarter ved Asak.

Regimentet overtog fra Begyndelsen af April 1718 Posteringen ved Svinesund med mindre Detachementer i Sponviken og paa Knivsoen; Hovedkvarteret var ved Torpum. – Tilstanden i den norske Hær var paa den Tid nærmest fortvivlet: Mad var næsten ikke til at skaffe, og Lønning til Officerer og Mandskab var ikke blevet udbetalt i flere Maaneder, Uniformerne var i flere Regimenter opslidt og Sygdomme rasede. Oberst HUITFELDT indmeldte i April 1718, at hans Folk led forfærdelig af Hunger og Sygdom, og at mange døde hver Dag. Den kommanderende General ERHARD WEDEL, der havde overtaget denne Post i Januar 1717, insisterede i en Indberetning til

Kongen paa, at der snarest blev raadet Bod paa denne Tilstand, der kunde faa de sørgeligste Følger under et fjendtligt Angreb, og tog sin Afsked, da man i Kbhvn. intet foretog sig. Generalløjtnant LÜTZOW blev 30. Maj udnævnt til hans Efterfølger. Først efter at General SPONNECK, der havde Kommandoen over Tropperne i Smaalenene, i September havde gentaget de alvorlige Klager, blev der sendt Penge og friske Tropper. – D. 3.6.1718 blev 5 Kompagnier af det Bergenhussiske Rgt., derunder Livkompagniet under Kaptajn-løjtnant WILHELM v. KROGH, beordret fra Svinesund til Frederikshald. Oberst HUITFELDT blev med de øvrige Kompagnier ved Svinesund. Ogsaa til Flaaden maatte Regimentet fremdeles afgive større eller mindre Kommandoer. Da baade Svenskerne og Nordmændene af strategiske Grunde havde bragt Skibe over Land ind i Iddefjord (der fra Syd støder ret ind mod Svinesund ved Frederikshald), gav dette Anledning til nogle Fægtninger. Oblt. GREEN med 300 Mand fra det Bergenh. Rgt. i Frederikshald, der blev bragt ombord paa norske Skibe i Frederikshald, havde saaledes d. 18. Juli en Kamp med svenske Skibe og et svensk Batteri ved Bagnesund, og d. 10. Aug. var der en Fægtning i Iddefjord og Svinesund, hvori Kapt. STEEN med 100 Mand af Regimentet deltog.

D. 15.8.1718 blev OLE HOLCK – fra 12.7. s. A. – udnævnt til Secondløjtnant med virkelig Gage ved 1. Bergenhussiske Regiments Livkompagni, Søndre Ytre Sognske Komp. under Oberst HUITFELDT, jfr. Prot. over udgaaende Sager Nr. 1218/1718 og Bil. 1 til Nr. 1256/1718, hvoraf ses, at Oberstens Indstilling er dateret Alsach ved Tistedals Postering 13.4.1718. Det var allerede ved kgl. Resolution af 24.12.1717 bestemt, at hvert af de søndenfjeldske nationale Regimenter skulde deles i to, men den faktiske Deling fandt for det Bergenh. Rgt.^a Vedkommende først Sted 3.12.1718. Ifølge Resolutionen skulde alle de nye Officerer, der blev at ansætte, kun have karakteriseret Officers Gage, d. v. s. Gagen for den nærmest lavere Grad. (Iøvrigt var det indtil 1729 Reglen, at kun den ældste Halvdel af Officererne af hver Grad i de nationale Afdelinger havde fuld Gage; den yngste Halvdel fik kun halv Gage. For en Kompagnichef udgjorde den fulde aarlige Gage ved disse Afdelinger 200 Rdl., for en Løjtnant 120 Rdl.).

Det vil være naturligt her at anføre følgende – kronologisk uheldige – Stykke af Oberst TØNDERS Beretning om OLE HOLCK.:

„Han blev nue eftter at Hand fanttes umistelig Lieutenant og min Camerad, med den Underskiel ieg stoed som Lieut: i det første Bergenhusske

Regiment og Hand som Lieut: i det Andet Bergenhusiske Rgmt. Vi vare bægge ved indtagelsen af Mastrand og Dynne Killen; Hvilket Deres Excellence behagelig maatte Spørge Comandeur FLENSBORG og Comandeur GRODSCHILLING som bægge endnu leve om denne OLUF HOLCKS indflux udi adskillige Videnskaber; og geniuses Raad med meegen Sindighed; men Naar det galdt mit og Ditt, Da beholdt gierne OLUF HOLCK overhaand, og de Svænske løb af med beholdne Hug; at Comandeur FLENSBORG og GROTHSCHILLING, som Viste, at han (Grsh.) var Stoer Artillierist, og vare Lieut: af Søs Etaten; og OLUF HOLCK og Jeg bægge Trondhiemere af Nationale Infanterie Comandert Paa Flaaden. Han blev Kort der Paa taget som Adjutant hos General LØVENDAHL; og Elsked for hans Videnskab, og Reedelige Hierte og Helttemoed.“

I Oktober 1718 blev der dannet et særligt Smaalensk Korps i Tistedalen under General SPONNECK, og heri indgik det Bergenh. Rgt.; de 5 Kompagnier i Frederikshald vendte herefter tilbage til Svinesund. Da CARL XII d. 8. Novbr. paany var rykket over Grænsen (ind i Enningdalen), kom det til en Træfning, hvorved de svenske Skibe i Iddefjord, der vilde sejle ud til Svinesund, blev tvunget til at trække sig tilbage af norske Skibe fra Frederikshald, hvor bl. a. Major STEEN med 100 Mand af det Bergenh. Rgt. var ombord. Da Svenskerne senere rykkede frem langt nordligere imod Glommen, trak det Smaalenske Korps sig tilbage over Glommen. Her fik Oberst HUITFELDT med det Bergenh. Rgt. og 2 danske Batailloner d. 18. November Post paa Strækningen fra Rolføsund forbi Sandesund til Strømnæssund; flere Gange blev Kommandoer sendt over Glommen og kom i Kamp. Imidlertid var andre svenske Tropper rykket frem over Svinesund og Tistedalselven og indsluttede d. 18. Novbr. Frederikshald og Fæstningen Frederikssteen. Under Belejringen faldt CARL XII d. 11. Decbr. 1718 i en Parallel kun ca. 300 Skridt fra Fæstningen, og i Løbet af faa Dage trak den svenske Hær sig tilbage over Grænsen.

– Ifølge Krigskanc. udfærdigede Sager Nr. 1814–15/1718 var den 5.12.1718 udgaaet Skrivelse om, at Seklt. OLE HOLCK skulde overflyttes til Oberst du Wahls Regiment som Premierløjtnant ved Major Barclays Kompagni. (Oberst CARL PHILIP DU (DE) WAHL var tidligere i Anl. af Regimentets Deling blevet udnævnt til Chef for 2. Bergenhusiske Regiment, i hvilket Major Stephan BARCLAY DE TOLLY fik det Wossiske Kompagni).

I Oberst TØNDERS Beretning fortælles der nu – umiddelbart efter det sidst citerede Stykke – videre om OLE HOLCK:

„1718 ved Kong Carl den 12tes Dødsfald, Paa tog Hand sig i Regarde af hans Comanderende General Sÿdenfields, og Løb Paa Schie over Dovrefield med Depecher til den Comanderene General BUGGE Nordenfields, og maatte Drage busk¹, for icke at blive overfalden og opæt Eller synder Reeved af Ulve. Han kom den 31te December 1718 Til Trondhiem Hans føede bye; Hans medbragte Depecher blev af Hans Tørnister udtagne; Hand kunde ey table af Frost og Kulde; Han blev sat i kolt Vand Til over knæerne og Ansigtet blev belagt med Snee for at Trække Frosten ud, Eftter 24ve Timer i Et koldt Værelse Kom Han først Til sig Selv og kunde Snacke. tvænde andre officierer blev sænt imellem Dahlerne udi same Forretning, men Var icke saa løckelig at kome i giennem Formodentlig i den Horde Vintter forkommet af Kulde eller Fortært Af Udyr, Eller og optaget og Masacharent af finden.

Lieut: OLUF HOLCKES medbragte Tiidener til Trondhiem gjorde Store Forandringer, Trondhiem som Var Stærckt Bloqvert af Finden og Resolvert at Løbe Storm; Den Fintlige General Til Hans Ulycke forandrede sin desing og udi Største Hast Maskierte over Dahlerne; og sat Hans Armee fast i det Stærcke Snee-fald; og faae eller ingen Rædet, som Er bekiendt.“

Af et Brev af 31.12.1718 fra General H. BUDE (ikke Bugge) i Trondhjem til Overkrissekreterøren, den tidligere Admiral CHRISTIAN CARL GABEL, fremgaar det, at han ved en „Expresse“ fra General-løjtnant LÜTZOW (der da havde Overkommandoen over den norske Hær) var blevet underrettet om CARL XII's Død. Brevet er i andre Henseender uklart i Tidsangivelserne, vistnok fordi det er skrevet i flere Omgange eller maaske konciperet den 29. December, og der kan derfor intet sluttes af Oplysningen i Brevet om, at Fjenden allerede for 2 Dage siden er brudt op fra Melhus. Som det ses berigtiges den af Oberst Tønder (40 Aar senere) nævnte Dato for OLE HOLCKES Ankomst. Brevet slutter saaledes:

„Til Slutning hafver ieg icke vildett manquere at Communicere deres Excellence, dett ieg d. 28 hujus hafde dobbelt glæde; thj foruden att ieg Samme Aften hafde dend Ære at holde Bryllup med deres Agreable Søester, blef mig og Ved forn^{te} Expresse Communicered, att Sambtlige fiendens Armée i hast hafde maatt forlade det Syndenfieldske, hvor ofver Vj alle forundrede os, og fast for glæde ey vilde troe.“ –

En Kontrast til Billedet af det dødeligt udmattede Ilbud i det kolde Værelse! – Ole HOLCK har kort omtalt denne Færd i en Ansøgning af 9.11.1755, se nedenfor. Rimeligvis har den svenske

¹ Aabenbart Fejlskrift for *bast*. At „drage Bast“ betyder at lade Bastreb slæbe efter sig (for at skræmme Ulvene).

General ARMFELT, der med sit Armékorps laa nogle Mil fra Trondhjem, hurtigt faaet Kendskab til den til Byen indløbne vigtige Melding. TØNDERS Opfattelse har efter hans Beretning været, at det var det Budskab, OLE HOLCK havde med til Trondhjem, der fik ARMFELT til at beordre Tilbagetoget. Dette var maaske ogsaa da den almindelige Opfattelse. Kaptajn I. W. KLÜWER kunde saaledes synes at kæde de to Ting sammen, naar han skriver (se „Ny Minerva“ 1806 pag. 62), at Efterretningen om CARL XII's Død d. 29. Decbr. indløb til Trondhjem, og at den svenske Armé samme Nat retirerede. (Han tilføjer: „Den 30. Decbr. skød vi over denne Tidende Victoria udi Tronhjem“). Imidlertid synes det mindre sandsynligt, at ARMFELT skulde have iværksat Tilbagetoget uden Bekræftelse fra svensk Side af Kongens Død, og historiske Behandlinger af Emnet udtaler da ogsaa eller forudsætter, at en svensk Melding har naaet ham. – I Generalstabens Værk om Krigen anføres det, at Efterretningen om Kongens Død mod Slutningen af Decbr. 1718 naaede op til ARMFELT omtrent samtidig med, at BUDDE fik Meddelelse fra LÜTZOW, og i Norsk militært Tidsskr. 1903 p. 484 siges det (i en Artikelserie af Kapt. J. O. Wahl om Krigsaarene 1717 og 1718): „D. 28 Decbr. kom Underretningen om KARL XII's Fald til General BUDDE i Trondhjem. . . . Formentlig har ARMFELT samme Dag over Sverige modtaget Meddelelse om Kongens Død“. – ARMFELTS Tab paa Tydalsfjeldet under haard Snestorm og Kulde gennem 3 Døgn er anslaaet til ca. 30 % af Styrken (I Overkrigssekretærens indkomne Breve 1719 findes under H. i et Brev fra Pastor HIORTBERG indlagt en Beretning herom fra Major EHMHAUSEN ved Skiløberne, bl. a. om de Dynger af døde svenske Soldater, han saa paa Fjeldet, og en Beretning fra nogle fangne norske Dragoner om deres Undvigelse fra Svenskerne og om Udtalelser af General ARMFELT. Under E. findes et tysk Brev fra Major EHMHAUSEN).

– Den norske Overkommando i Moss havde først meget sent faaet sikkert Kendskab til CARL XII's Død ved Frederikssteen d. 11. December om Aftenen lidt over Kl. 9. De øverste svenske Generaler havde i et Krigsraad vedtaget, at Belejringen af Frederikssteen skulde hæves, og Hæren føres tilbage til Sverige – Ordren herom udgik d. 12. December – men Tilbagetrækningen foregik kun langsomt, vistnok navnlig paa Grund af den besværlige Transport af Artilleriet, der i Forvejen skulde indlastes i Skibe til Sverige, og først den 20. og 21. December forlod de svenske Tropper Norge over Id og Svinesund (hvor Broen blev afbrudt d. 21.).

Generalløjtnant Lützows Memorialer til Kongen i denne Tid er i flere Henseender interessante. I en Memorial, dat. Moss 17.12. 1718, refererer han først en Indberetning af 2. December fra Kommandanten paa Frederikssteen, Oblt. LANDSBERG, „hvor med Gange-mændene har været fiortendage underweigs, førend de for fiendens overalt udspreede folck har kundet frem komme“. Derefter fortsætter han saaledes: „en Lieutenant ved det Bergenhuusche Regiment indberettet under 11te December, der tillige med forestaaende relation indkom, at der hver dag Canoneres fra festningen og om Natten høres Ligeledis skyden, saa lige saa fort de Svenske opbygger bliver det igien nedskudt, Hannem skal og være sagt af folck som er festningen nærmere, at fienden mister daglig dags folck, saa og at fienden havde taget den Post Guldenlew ind, hvor de fick til fange 16 Mand, dog var de Svendske glad at de kom der fra igien formedelst en heftig Cannonade fra selve festningen. Samme Lieutenant beretter ydermere, at fienden skal være bestaaende med 9000 Mand omkring Fridrichshall, samt op eftter Elven der fra til Basmo at Ligge hen ved 5000 Mand, og udj alt at være her i Landet indfaldent wed 25.000 Mand. Nogen Canoner Skal fienden have Ladet bringe til sig wed Skriverøen for at blive employeret mod festningen. Proviand skal hans fartøyer og saa transportere til Røstbryggen efter den beretning ermelte Lieutenant gifvet er, saa snart den samme Kand Komme tilbage igien, wenter ieg udførlig at blive om tilstanden ved Hallen underrettet.“¹

¹ I Memorialen henviser Lützow iøvrigt til to vedlagte Afskrifter, nemlig af et Brev fra Generalmajor RØMELING, dat. Spidberg 17.12.1718, om to svenske Overløberes Beretning om Fjendens Oprud fra Glommen samme Dags Morgen og et Brev om Svenskernes Tilbagetog, overbragt samme Dag, fra Kaptajn VON KROGH af Bergenhusiske Regiment, der havde været udsendt med et „Partie“. I RØMELINGS Brev meddeles det ogsaa, at de to Overløbere havde fortalt, at den svenske Konge var død. Det sidste er sikkert blevet opfattet som et upaalideligt Rygte, idet Lützow om disse Breve kun skriver: „Men hvad fiendens saa hastig tilbage røckelse og March skal betyde, kand ieg icke begribe, uden det maa skee af mangel paa underholdning, som og vel trolig er“.

Medens han skriver, faar han Underretning om et Forhør, der samme Dag er afholdt over 4 Desertører fra den svenske Hær, og vedlægger en Afskrift af Forhøret. To af dem – med polsk klingende Navne – fortæller, at det bliver sagt for vist, at den svenske Konge er dræbt ved et Kanonskud ved Halden, samt at deres Ritmester havde grædt meget derover, og at de ogsaa selv var blevet meget bedrøvede; dette var Grunden til deres Rømning. De to andre – svenske Korporaler – omtaler ikke et saadant Rygte. Lützow kommenterer udelukkende dette med en Bemærkning om, at „Desserteurerne bestod af et wackert og anseelig folck“, saa han har aabenbart ikke turdet gaa fuldt ind for denne Beretning.

Det ligger nær at antage, at den Løjtnant ved det Bergenusiske Regiment, der var udsendt som Spejder og ventedes tilbage til Moss, har været OLE HOLCK, der da efter sin Tilbagekomst har faaet Hvervet som Ilbud til Trondhjem. LÜTZOW har formentlig fra denne og tidligere Lejligheder vidst, at han kunde bruge ham. (Man synes ogsaa nogle Steder i Løjtnantens Rapport at kunne spore en vis rask og frejdig Tone, som passer godt med TØNDERS Skildring af OLE HOLCK).

Den næste Memorial fra Lützwow er dateret Moss d. 23.12.1718 og indberetter definitivt Fjendens Afmarsch „her Syndenfields“ og CARL XII's Død under særlig Henvisning til Afskrift af en Rapport fra Major THIELE, dat. Friderichshall 21.12.1718. Efter denne har THIELE d. 21. om Morgenen tiltraadt en Marsch fra Skeberg til Frederikshald, som han naaede Kl. 5 om Aftenen, uden at støde paa svenske Soldater. Ved Berg hørte han, at det sidste svenske Infanteri om Morgenen var gaaet over Svinesund. Han beskriver Svenskernes Belejningsanlæg ved Frederikssteen, beretter om CARL XII's Død (der fejlagtigt angives til Natten mellem d. 10. og 11. December mellem Kl. 10 og 11) i en „trenchée“ omtrent 280 Skridt fra Fæstningen og meddeler, at Kongens Lig blev bragt til Tistedalen, derfra til Strømstad og videre herfra med 24 „Trabanten“ til Stockholm.

LÜTZOW skriver, at han fra de øverste Posteringer ved Glommen ogsaa har erfaret Fjendens hastige Tilbagetog. Da han nu havde faaet „nogenledes“ Efterretning om Fjendens Afmarsch, begav han sig straks til Sandesund ved Glommen „tillige med begge Deres May^{ts} General Adjudanter for da, paa foregaaende overlæg med General Lieutenant SCHPONNECK strax at samle et Corps ved Scheberg for det første, som og blev ordineret. Strax ieg kom tilbage her hid igien, beordrede ieg General Major GAFFRON uden ophold med 4 batailloner at marchere til Christiansfields Festning. . . . Til General Major BUDDE har ieg og affærdiget strax en expresse for at gjøre ham herom bekiendt“.

I en anden Skrivelse af 23.12.1718 giver Lützwow i kortere Form Overkrigssekretæren de samme Meddelelser og begrunder Afsendelsen af GAFFRON med, at Fjenden skal være trængt ind i det østerdalske Distrikt, ligesom han siger, at han har afsendt „expressen“ til BUDDE „ey allene for at avertere dette, men med og paa det Vj conjonctim hver fra sin side kunde søge at beluxse disse tilbage værende fiendtlige trupper“¹.

¹ GAFFRONS Detachment standsede imidlertid kort før Nytaar sin Marsch Nord for Christiansfjeld, hvor man erfarede, at Fjenden havde trukket sig tilbage,

I General LÜTZOWS Kopibog, der findes i det norske Riksarkiv, er det Brev indført, som han sendte General BUDDE. Brevet er ligesom de fornævnte Skrivelser dateret Moss d. 23.12.1718. LÜTZOW skriver heri, at han sender det „ved nærværende Expreſse Lieutenant HOLCK“, omtaler Planen om at afskære ARMFELTS Korps og beder BUDDE snarest give ham „med Expreſſen tilbage igien sin udførlig forklaring og Sentiment“.

OLE HOLCK maa være taget af Sted fra Moss samme Dag, og da det vides, at han kom til Trondhjem d. 28. December, har hele Færden altsaa varet 4 fulde Døgn og et Antal Timer d. 23. og d. 28., som ikke nærmere kan beregnes. Han er dog næppe taget af Sted før hen paa Dagen d. 23. December (Brevet til BUDDE skulde jo først skrives, og der skulde vel skaffes Udrustning til Turen. Det kan bemærkes, at Generaladjutant MØSTING, der skulde bringe LÜTZOWS senere skrevne Memorial af samme Dato til Kongen, først kom af Sted fra Moss d. 24. Decbr.). Man kan vistnok herefter regne med, at Turen fra Moss til Trondhjem har taget ca. 5 Døgn i alt.

En særlig Vanskelighed har de korte Midvinterdage været. D. 28. Decbr., da OLE HOLCK kom til Trondhjem, var Dagen kun $3\frac{1}{2}$ Time lang – og Maanen, der kun var i 1. Kvarter, gik allerede ned Kl. $7\frac{3}{4}$ om Aftenen.

Han har utvivlsomt taget Vejen gennem Gudbrandsdalen, en af de fra gammel Tid mest benyttede Alfarveje og Hovedruten mellem det søndenfjeldske og det nordenfjeldske. Fra Moss til Christiania er der ca. 60 km; derfra er han saa formentlig taget over Eidsvold og langs Mjøsen over Hamar til Lillehammer, hvor Gudbrandsdalen begynder, og gennem Dalen – forbi det fra Visen om „Herr Sinklar“ kendte Fjeldpas Kringen lige Syd for Otta og forbi Sel (ca. 300 m over Havet), hvor Terrænet begynder at hæve sig stærkere – til Tofte Gaard nær ved den nuværende Jernbanestation Dovre (omtrent 500 m over Havet), en Strækning paa ca. 330 km fra Christiania. Den nuværende Hovedvej over Dovrefjeld begynder først ved Dombaa, men før ca. 1820 gik den gamle Landevej fra Tofte omkring

og i Trondhjem havde BUDDE (ifølge hans Brev af 31. Decbr.) kun sendt Skiløberne ud for at angribe den bortdragende Fjende, da disse bedre kunde salvare sig for det svenske Kavalleri i Bagtroppen, medens han iøvrigt ikke havde ment at burde forlade Byen med sin lille Styrke paa omtrent 2000 Mand af Frygt for, at de svenske Afdelinger paa over 2000 Mand, der endnu stod ved Skaanes og Stene, i saa Fald skulde angribe Trondhjem. Han vilde imidlertid angribe disse Afdelinger, saa snart han var klar over, hvilken Vej den svenske Hovedstyrke tog.

Hardbakken til Fokstua. Han har sikkert brugt Skyds (Slæde) paa Vejen fra Moss til Tofte, i alt ca. 390 km; her var jo ingen Fjender. (TØNDER siger ogsaa kun, at han løb paa Ski *over Dovrefjeld*). Efter den gældende Ordning kunde Skyds rekvireres vederlagsfrit af den, der var i offentligt Ærinde, og man regnede i Reglen med at kunne naa indtil 120 km pr. Døgn; denne Del af Turen har da vel taget mindst 3 Døgn. – Ved Tofte har OLE HOLCK fm. taget til Skiene, som han vel var fortrolig med fra sin Opvækst nordpaa, og begivet sig paa Vej op til Fokstua (ca. 950 m over Havet). Her ligger en vidtstrakt Mose, og her begynder det næsten flade Højfjeldsplateau, som strækker sig i nordøstlig Retning over Hjerkin til henimod Kongsvoll, og hvorigennem Landevejen gaar. Fra Fokstua ser man mod Nord en Række Snefjelde, deriblandt Snøhetta (næsten 2300 m o.H.). – Overgangen over Dovrefjeld er ved Hjerkin (godt 1000 m o.H.). Herfra gaar den nuværende Landevej i en Bue Vest om Hjerkins-højderne, medens den gamle Vej gaar lige op gennem disse, hvis største Højde (ca. 1300 m og ca. 1270 m) ligger Vest og Øst for Vejen. Terrænet sænker sig nu stærkt; allerede ved Kongsvoll ca. 10 km fra Hjerkin er det faldet til ca. 890 m og ved Drivstua, ca. 15 km videre, til ca. 690 m. Lidt Nord for Kongsvoll kommer man ind i den af høje Fjelde omgivne lange og dybe Drivdal, paa hvis Bund Landevejen nu føres; men paa Dalens trangeste Sted 4 km nord for Kongsvoll gik den gamle Vej herfra højt op i den østlige Fjeldside for først 6 km længere henne at vende tilbage til Dalen. Denne Vej, „Vaarstigen“, der var ca. 10 km lang, var det vanskeligste Stykke at befare paa hele Vejen over Dovrefjeld; den gik i stejle Stigninger og Fald langs med bratte Afgrunde, og i 1685, da Kong CHRISTIAN V rejste over Fjeldet, kunde Vejen ikke passeres af Vogne. Da Kong CHRISTIAN VI i 1733 foretog en Rejse her, var Vejen dog blevet sat nogenlunde i Stand, saa at det, om end med Besvær, var muligt at køre. (I „Christian VI's norske Reise“ findes et vistnok noget fantasifuldt Kobberstik af „Vaarstigen“ med det kgl. Rejsetog paa et øjensynligt meget farligt Sted).

Fra Drivstua sænker Landevejen sig efterhaanden i jævner Fald over Opdal og Fagerhaug (540 m), gaar saa et Stykke gennem Orkladalen og ret hurtigt ned til ca. 400 m, stiger lidt igen og faar saa et jævner Fald til efter Garli (ca. 400 m), hvor den sænker sig stejlt ned til 66 m ved Støren. Igennem Guldalen fører Vejen saa videre mod Nord til Melhus og over Højdedraget ved Heimdal (ca. 140 m) til Trondhjem. Strækningen fra Tofte Gaard til Trondhjem kan vist

anslaas til ca. 210 km, saa at OLE HOLCK i alt skulde have tilbagelagt omkring 600 km¹.

Hans Tur over Fjeldet havde været haard, men paa den sidste Strækning havde der mødt ham Farer af en anden Art. General ARMFELT havde ved Melhus, 20 km Syd for Trondhjem mellem Gul-elven og Nidelven, der mødes ved Trondhjem, slaaget Lejr med sit Korps, der oprindeligt bestod af 3 Rytterregimenter og 9 Fodfolksregimenter, i alt ca. 8000 Mand, men senere var væsentlig reduceret, da Sygdomme, Sult og Kulde havde hærget Tropperne. Forplejningsforholdene var her nogenlunde gode, og ARMFELT vilde her vente paa, at Nidelven frøs til, saa at han lettere kunde angribe Trondhjem. Den lige Vej til Trondhjem var altsaa spærret, idet der naturligvis ogsaa i større og mindre Afstande fra Lejren har været sat Smaastykker paa Post. – Mellem disse lykkedes det altsaa OLE HOLCK, der sikkert stadig brugte sine Ski, at finde frem til Trondhjem, udmattet som han allerede da maa have været af Skifærden over Fjeldet „i Skarpeste Vinters tiid“. At han her har spændt sine Kræfter til det yderste, næsten til Bristepunktet, ser man af TØNDERS Beretning; det har rimeligvis, efter de mange andre Strabadser under Krigen, givet hans Helbred et alvorligt Knæk. Mange Aar efter omtales det, at han i Krigen havde „tilbragt sig et svagt Lægeme“.

– Fra Trondhjem er han rimeligvis – hvis han hurtig er kommet til Kræfter – taget tilbage til Moss d. 31. Decbr., idet BUDDÉ den Dag skrev sit Brev til Overkrigssekretæren. Dette Brev har OLE HOLCK sikkert haft med sammen med et Brev til LÜTZOW af tilsvarende Indhold.

– Sidst i December var begge Bergenhusiske Regimentet blevet forlagt i Vinterkvarter i Moss og Omegn, (d. v. s. Hølen, Soen, Soner Annex, Waaler og Rygge), idet dog hvert Regiment til Admiral ROSENPALMS Flaade ved Frederiksstad maatte afgive 3 Kompagnier, der blev indkvarteret i „Grevskaberne nest ved Jersøe“ (deriblandt ikke det Kompagni, hvorved OLE HOLCK stod). Endvidere maatte hvert Regiment afgive 300 Mand, udtaget af alle de i Kvarter liggende Kompagnier, til Frederikshalds Garnison; (blandt Befalings-

¹ Adskillige værdifulde Oplysninger om Rejsen, derunder ogsaa Henvisningen til Norges Statsbaners Rejsebog om Dovrebanen, skylder jeg Civilingeniør N. JAGD, med hvem jeg har brevvækslet under og efter Udarbejdelsen af hans malende Skildring af OLE HOLCKS Skifærd i „Ski og Kompas“, 11. Aarg. Nr. 2 (Novbr. 1948) p. 23–25. Paa enkelte Punkter er jeg dog kommet til en anden Opfattelse end han, bl. a. fordi nyt Stof senere er fremdraget.

mændene ved denne Styrke var af 1. og 2. Bergenh. Rgt. henholdsvis 4 og 5 Løjtnanter. — Her kunde maaske OLE HOLCK have været med efter sin Tilbagekomst fra Trondhjem.

I Begyndelsen af Februar 1719 klager Oberst HUITFELDT over, at Regimentet nu flere Aar i Træk har været i haard Tjeneste baade til Lands og til Vands uden nogensomhelst soulagement. Naar de andre Regimenter har ligger i Kvarter, har de altid haft fatiguabel Tjeneste til de arme Folks Ruin og Undergang, og indtil nu er 500 Mand kreperet. Under Hensyn til Folkenes ynkværdige Tilstand anholder han om Tjenestens Egalisering med de andre Regimenters. — Samtidig vides der ved 2. Bergenh. Rgt. at have været 297 syge og 31 Vakancer. I Januar omtales det, at de 6 Kompagnier i Frederikshald „maa udstaa en ulidelig travaille, og er allerede en stor Del af dem syge og nogle døde“; disse Kompagnier blev afløst i Slutningen af Marts, men samtidig disponeredes der over andre af Regimenternes Kompagnier, hvoraf 3 Kompagnier fra 2. Bergenh. Rgt. gik til Christianssand (herunder ikke det Komp., OLE HOLCK stod ved).

— Hvornaar OLE HOLCK er kommet ombord paa Flaaden, vel sagtens med et af de hyppigt anvendte Bergenhusiske Smaakommandoer, kan ikke siges. Han kan næppe have deltaget i den dansk-norske Hærs Indfald i Bohuslen, hvorved to Bergenhusiske Batalioner d. 18. Juli 1719 rykkede over Svinesund, da han ifølge TØNDERS Beretning var med ved TORDENSKIOLDS Erobring af Marstrand d. 23. Juli, hvorved de der liggende svenske Skibe dels blev erobret af TORDENSKIOLD, dels skudt i Sænk af Svenskerne selv. Som Vidner paaberaaber TØNDER sig Kommandørerne FLENSBORG og GRODTSCHILLING, der begge vides at have været med ved Marstrand¹. (Det bemærkes, at det efter den gamle Afskrift af TØNDERS Brev er GRODTSCHILLING og ikke, som i den trykte Gengivelse, OLE HOLCK, der kaldes en stor Artillerist).

— D. 24.8.1719 vendte Hæren over Svinesund tilbage til norsk Grund, d. 25. indledtes Fredsforhandlinger med paafølgende Vaabenstilstand, d. 27. fik de Bergenhusiske Kompagnier paa Flaaden Ordre

¹ CHRISTIAN PETER FLENSBORG (1692–1767) var 1719 Sekondløjtnant og Næstkommanderende – en Tid Interimschef – i Skytsskibet Friderichshald i Tordenskiolds Eskadre; han deltog i Kampene ved Marstrand og Ny Elfsborg, blev 1755 Kommandør og sluttede sin Bane som Schoutbynacht. BERNHARD HARTVIG GRODTSCHILLING (1697–1776) var 1717 Maanedsløjtnant i Orlogsskibet Prins Wilhelm i samme Eskadre og deltog i de samme Kampene; han blev senere (1738) Kaptajn i Sø-Artilleriet, 1749 i Soetaten, 1763 Kommandørkapt. og endte som Tøjmester.

til at slutte sig til deres Regimenter, og i September og Oktober vendte disse tilbage til deres Lægder. (Freden sluttedes d. 14. Juli 1720).

Herom og om den følgende Periode findes der i Afskriften af TØNDERS Beretning et meget usammenhængende Stykke:

„1719 blev freeds Stilstand den Norske Nationale fra Bergenhus Leen maatte Cantonere Paa Grenserne. Nue blev Ved Freeds Stilstanden mange officierer sat Paa 4re rdl maanedlig Vagt Penge; Lieut: Oluf Holck til Hans ulykke; Anseet som Naade, blev Staaende i andet Bergenhusiske Regiment i Nomer og Gagé. men Nue for at Lætte Pensionerne; blev alle Paa Vagt Penge Staaende avancert Til Compagnier, og uagtet at denne Oluf de Holckes Meritter i Krigens tiid fra 1710 af at Reigne Er os Alle bekient; der vare med, da ei allene Hans Videnskaber, men End og Hands skieldne for andre Væl overlagde Foretagende Udmærckede Hand sig med megen berømtelse fortrinnet“.

– D. 2.6.1719 var OLE HOLCKS Søn CARL PHILIP blevet født paa Gaarden „Tanem“ (= Tannum) i Vestby Sogn. Dette Sogn, der ligger ved Christiania Fjord, støder mod Syd op til Moss Sogn, og OLE HOLCKS Hustru har rimeligvis taget Ophold der, da Regimentet sidst i December 1718 kom i Vinterkvarter i Moss og Omegn. Sønnen, der maa være opkaldt efter Regimentschefen C. P. DU WAHL (han underskriver sig i et Brev til Overkrissekreterøren 20.10.1749: C. P. D. W. Holck), blev døbt i Vestby Kirke 7.6.1719 med Navnet Carl Ulric – det sidste Navn maa altsaa være fejlskrevet. Fadderne var „Capitain MAYDELLS Frue, Lieutenant BACHES Frue, Capitain Lieutenant BURGGRAF, Lieutenant BACCHE og Lieutenant DEWALT“¹.

Den 9.9.1720 blev OLE HOLCKS Datter SUSANNA GERHARDINA født paa Wossewangen; hun er vistnok opkaldt efter sin Gudmoder.

¹ IACOB GERHARD MEIDELL (1686–1768), Søn af Sognepræst GERHARD M., blev 1717 Kaptajn i 2. Bergenh. Rgt. og 1718 Chef for Regimentets Aurlandske Komp., ved sin Død var han karakteriseret Oberst; han var gift 1) med ANNA DOROTHEA GENSCHAU (Datter af Oblt. FREDERICH G.), 2) med METTE DOROTHEA BARCLAY DE TOLLY, f. 1704, (Datter af Major STEPHAN B. DE T.). – NIELS HANSEN BACKE blev Seklt. 1717, overflyttet til 2. Bergenh. Rgt. 1718, reduceret 1720, afskediget paa Grund af Alder og Svagelighed 1729. – JOHAN HENRICH BURGGRAF blev Kaptajnløjtnant i 2. Bergenh. Rgt. 1718, Kaptajn 1729, afsk. 1743. – Løjtnant „Dewalt“ er vistnok ADAM OTTO HENDRICH DU WAHL (hvis Navn ogsaa skrives DUVAL og DEWALT); han var Søn af Regimentschefen (se Bil. til Ref. Sager 13.8.1754 Nr. 12), blev Fændrik i 2. Bergenh. Rgt. 1718, Seklt. 1719, reduceret 1720, Prlt. i Rgt^{et} 1723 og endte som Secondmajor; han var gift 2 Gange og døde 1783.

Hun blev døbt 13.9.1720 i Wangs Kirke, og Fadderne var: „Madam Sal: Captain STUDS, Madam Lieutenant BACHIS, Lieutenant WOLDENBERG, Hr. NIELS WEINRICH og Monsr HENDRICH MILTZOU¹.

– Efter Regnskaberne for Nordhordlen og Voss for 1720 er der, jfr. Bil. 23, givet Kvittering for Aaret 1720 for Løjtnant O. I. HOLCKS Frigaard paa Voss (en Frigaard var en af Kongsgodsets Gaarde, der overlodes en Officer til Brug, fri for Skatter og Afgifter).

– Skønt der ikke er virkelige Holdepunkter for en Tidsfæstelse, anføres her en i Oberst CARL PHILIP HOLCKS Efterslægt i Danmark bevaret Tradition om ELEN ROSENDAHL. Den var ikke kendt af Slægten i Norge, og naar den kun er bevaret i Danmark, hvor C. P. HOLCK ansattes som Sekondløjtnant 1750, kan det mulig skyldes, at den her har haft en særlig Interesse, fordi den deri nævnte lille Dreng har været CARL PHILIP. Traditionen var kendt af flere indenfor den forrige Generation og meddeles her efter Optegnelse af en Slægting om, hvad Frk. IDA HOLCK (1835–1921) har fortalt ham om ELEN ROSENDAHL:

„En Dag var hun alene hjemme paa deres Gaard i Norge med sin lille Dreng. Folkene var paa Høstarbejde, og hun var beskæftiget inde i Huset, medens Drengen løb ude paa den indhegnede Gaardsplads og legede. Med eet hørte hun ham klynke derude i Gaarden, hun løb til Vinduet og saa en vældig Bjørn gaa hen imod Drengen, der forskrækket løb hen i det ene Hjørne af Gaarden. Inde i hendes Mands Værelse hang der en altid ladt Bjørneriffel paa Væggen. Hun for derind, fik den ned og løb ud i Gaarden hen mod Bjørnen, der dog ikke ænsede hende, men kun syntes optaget af at faa fat i Drengen, som grædende trykkede sig op mod Gaardsmuren. Hun turde ikke skyde, da hun var bange for at komme til at ramme Drengen, eller for, at

¹ RASMUS STUD (STOUD), Søn af Hr. OTTO STOUD, Præst til Nykirken i Bergen, var Kaptajn ved det Bergenh. Rgt. og døde som Kaptajnvagtmester i Bergen ca. 1695. Han var (efter LAMPE) gift med SUSANNA MILTZOW (Datter af Hr. GERT HENRICHSSØN M. til Voss og SUSANNE SCHJELDERUP), der senere ægtede Oblt. ved 2. Bergenh. Rgt. IENS NORDAHL (Hos Hirsch kaldes hun ganske vist CHRISTINE og hos Lengnick i „Familien v. Munthe“ CHRISTENCE, men hun kan jo have heddet SUSANNE CHR.). – Broder til hende var den lærde og rige HENRICH MILTZOW, † 2.9.1755 i sit 70. Aar som Proprietær til Lekve paa Voss, gift 1) med Else Alstrup (1670–1749), Datter af Hr. HANS A. til Hafslø, 2) 1751 med INGER WORM FÜRSTENBERG (1725–1807). – CHRISTIAN FRIEDRICH WOLDENBERG blev 1717 Seklt. i Bergenhuiske Rgt., var ved Marstrand ombord paa Stykprammen „Cron Printzen“, blev 1722 fradømt sin Charge. – NIELS WEINWICH (Søn af Sognepræst til Voss CHRISTEN W. (1635–1708) og Karen Schreuder, † 1736) var født 1676 og døde 1729; han blev 1709 Sognepræst til Voss og var gift med 1) MARGRETHE à MØINICHEN, † 1716, 2) BENTE MORTENS-DATTER, † 1765.

Bjørnen i sit Raseri skulde gøre ham Fortræd, hvorfor hun i sin Fortvivlelse rykkede den saa kraftigt i Pelsen, at den brummende vendte sig mod hende, rejste sig paa Bagbenene og langede et Slag ud efter hende. Men hun trak sig hurtigt tilbage, og Bjørnen, der var ophidset over at have forfejlet Slaget, fulgte nu efter hende. Først da de var kommen et godt Stykke bort fra Drengen over i en anden Kant af Gaardspladsen, affyrede hun Bøssen. Hun ramte Bjørnen i Hjertet, og den styrtede død om foran hende.“

– I Norge var der i den mundtlige Tradition bevaret Historien om OLE HOLCKs Skifærd over Dovre og om „Duellen i Storstuen“ (se nedenfor), og ELEN ROSENDAHL huskedes som „et alle dage temmelig mandhaftigt fruentimmer, der med megen strengthed og kraft forestod sit hus“.

– D. 27.4.1722 blev OLE HOLCK forflyttet til Kaptajn HØYELSES Komp. ved 2. Bergenh. Rgt. (Mellem-Nordhordlenske Komp.). Af Krigskancelliets for Kongen refererede Sager 8.4.1722 Nr. 8 (Bilag) ses det, at OLE H., der jo da var Prlt. ved Major BARCLAYS Komp., og Prlt. IENS NORDAHL ved Kapt. HØYELSES Komp. havde ansøgt om at maatte bytte Plads; for OLE H.s Vedkommende var Grunden den, at han „finder sig en stor Assistance derved at hand kand være nær ved Byen formedelst sin Families underholdnings afhentelse derfra“. Oberst DU WAHL bemærker yderligere i sin Indstilling, Bergen 17.4.1722, at han „ei paa nogen af deñem ringeste hafver at paaancke“.

– D. 9.2.1723 blev OLE HOLCKs Datter KIRSTEN CATHARINA født paa Gaarden Padøen i Hordeland; hendes første Navn er en Opkaldelse efter Farmoderen; efter M. ROGNES Hypotese skulde det andet Navn skyldes Opkaldelse efter Farmoderens Moder. Ifølge Hammer Kirkebog blev hun døbt d. 20. s. M. „sildig om aftenen“. Faddere var: „Lieuten.: RØNNE¹, Mongs. ST. OURDAL, AAMUND J. MUULEN, SIRJ KLEVELAND, BRITE HEMVIGEN“.

– Ifølge Tingbogen for Voss holdtes der 13.10.1723 Ting paa Vangen. Lieutenant OLE HOLCK udgav Skøde til Mad. ELSE OLS-DATTER sal. MORTEN MORTENSENS paa hendes lidet iboende Vaaningshus paa Vangen, som hun havde kjøbt af ham tilligemed en derhos staaende liden Borgestue. Vidner var Madam sal. STUDS, Lieutenant BARCLAY og Mon. HENRICH MILTZOW. – Hvis OLE HOLCK, medens han var Prlt. ved Vossiske Komp., har boet her, har han altsaa maattet indskrænke sig til at nyde Indtægterne af Frigaarden.

¹ STEEN RØNNE blev 1717 Seklt. i Bergenh. Rgt. (Nordhordlenske og vossiske Komp.), var ombord paa Galejen „Charlotte Amalie“ ved Marstrand, reduceret 1720, afsk. paa Grund af Alder og Svagelighed 1727.

– Vistnok d. 24.12.1724 blev hans Søn ANDREAS SEVALD HØYELSE født paa Gaarden Padøen. I OLE HOLCKS egne Optegnelser staaer der ganske vist, at han blev født 28.2.1725, men det er rimeligvis ikke rigtigt. Da denne Søn døde som Brygger i Kbhvn. d. 6.4.1803, angiver Enken hans Alder til 78 Aar og 4 Mdr., og paa Gravfanen over IACOB ELIAS HOLCK angives ANDREAS' Fødselsdag som 24.12.1724, Juleaften, som Familien næppe kan have taget Fejl af. (Ingeniør VILH. MARSTRAND har henledt Opmærksomheden paa, at Daabsdagen, 3. Søndag i Fasten, efter den i 1700 indførte gregorianske Kalender, vilde blive 4. Marts, men omregnes den til „Gammel Stil“, der brugtes i Sverige til 1753, vilde den blive 28. Febr., saaledes at Faderen skulde have forvekslet Daabsdagen og Fødselsdagen). I Hammer Kirkebog er indført følgende: „1725 dend 3de søndag i Fasten skulle Gudstieniste været ved Hosanger og Seim, paa begge steder for regn og vind blef forsømte. Samme Dag døbte Pastor Lieutenant OLE HOLCKS barn, kaldet ANDREAS SEVALD HØYELSE; Faddere: LARS, NIELS og MONS ROMEREIM, MARITHE ESEIM, LISBETH EYE“. Uvejret har rimeligvis medført, at Fadderne er søgt blandt de nærmest boende. Barnet blev opkaldt efter OLE HOLCKS Kompagnichef¹.

D. 6.10.1726 blev OLE HOLCKS Søn IACOB ELIAS født paa Gaarden Padøen; han blev kaldt IACOB efter sin Farmoders Fader, men hvorfra Navnet ELIAS stammer, kan ikke siges, maaske er det fra Moderens Slægt. Hammer Kirkebog har under 4.11.1726 følgende Indførsel: „Sognepræsten døbte Lieutenant HOLCK'ES barn d. 10. Octbr., kaldet IACOB ELIAM; faddere: Captain Lieutenant BURGRAF, Fogden IENS LEM, Captain HØYELSES frue, Jomfru ANNE RIBOE MØLLERUP“². (Akkusativformen ELIAM er jævnlig blevet opfattet som Døbenavnet).

Den 8.2.1729 fødtes der OLE HOLCK en dødfødt Søn i Bernes i Tangen i Hordeland.

¹ ANDREAS SEBALD HØYELSE, Seklt. v. Brigadier Prætorius' Rgt., Kbhvn., blev efter Prot. over Krigskanc. udgaaende Sager 1254/1718 d. 15.8.1718 udnævnt til Kapt. ved Oberst de Wahls Nat. Rgt.; han ansattes (1073/1718) ved 12. Komp. med Premierløjtnants Gage. Han var efter en Rulle fra 1734 født i Dalby paa Sjælland og havde tjent i Brabant 4 $\frac{1}{2}$ Aar, i Stift Bremen, Holsten og Pommern i 5 $\frac{1}{2}$ Aar. Han var gift med MAGDALENA SABINA DU WAHL, Regimentschefens Datter, med hvem han efter nævnte Rulle havde 9 Børn, og døde 10.6.1734. I Conduitelisten 1730 betegnes han som „ein hübscher und guther officir, wem nichts aufzu sagen“.

² IENS LUDVIGSEN LEM, Foged i Nordhordland, gift med ANNE HELENE FRØRUP, der overlevede ham og døde i Januar 1770, 69 Aar gammel. – Jfr. MØLLERUP, hører sikkert til Militærslægten MØLLERUP.

– Af Conduitelisterne for den Norske Armé (som for Aarene 1730–41 findes i Rigsarkivet, der ogsaa har en indbundet Samling for 1745) fremgaar, at Prlt. OLE HOLCK 1730–33 betegnes som „ein guhter officir, wem nichts auf zu sagen“ eller „ein guhter Offizir, auf wessen Conduite nichts zu sagen“. Samme Udtryk bruges i Listerne for 1735 og 36. (Listerne udfærdigedes ved det paagældende Aars Udgang).

– D. 31.1.1731 blev Datteren OLAVE MARIE født i Bernes. Det første Navn kan være efter OLE HOLCKS Farfader, om det andet kan intet oplyses. Hun blev døbt 5.2.1731 i Hammer. Faddere var: „Hr. Capitain HØYELSE, Hr. Støckjunker BILLE, Hr. IONAS MECKELBORG, Hr. Capitain HØYELSES frue, Hr. Støckjunker BILLES Kiereste“¹.

D. 14.8.1733 udnævntes OLE HOLCK til Kaptajnløjtnant ved Regimentets Livkompagni (Nordre Nordhordlenske Komp.), til hvis Chef kar. Kapt. ULRICH WILHELM GROVE ved Regimentet samtidig udnævntes. I sin Ansøgning, dateret Bergen d. 7.7.1733, nævner OLE HOLCK, at han „nu imod 24 aars tid som under og Ober Officier har staaet ved det Bergenhuiske Regiment“, og at han nu er ældste Premierløjtnant ved det Søndre Bergenh. Rgt. I Skrivelse af samme Dato indstiller Oberst FRANTZ HENRIC SCHLANBUSCH (der i 1729 var udnævnt til Chef for Regimentet) de paagældende Officerer „i henseende icke alleene for deres Lange og tro Tieniste een hver udi sit Metie, men med og for Deres skickelig opførsel og Comportement som Subjecta der Meriterer Eder Kongelige Mayestets Høye Naade, og som Smucke Officeerer er Regimentet tienlig“ (Ref. Sager 14.8.1733 Nr. 12).

I Tiden mellem 1722 (OLE HOLCKS Forflyttelse til 2. Bergenh. Rgt. og til Kapt. HØYELSES Komp.) og 1733 (da han blev forflyttet til Livkompagniet som Kaptlt.) falder rimeligvis Historien om „Duelen i Storstuen“, som TØNDER fortæller i sin Skildring af ELEN ROSENDAHL:

„Nock En anectode om Denne brave og Kierlige Kone moed sin Mand. Det Hæntte sig at Hun og Mand fick besøg i sit Eeget Huusz; En Hvis Capitain Ved Nafn HØYELSE; som icke meeget betyde uden at Være Pral Hans; og Pomersk afkom; for Ræst ingen Ting lært; men Havde til Kone en Datter

¹ RASMUS BILLE, Arkelimester, Fyrværker paa Kongsvinger 1713, i Frederiksstad 1715, Stykjunker i Bergen 1719, kar. Løjtnant 1739, † 1743. – IONAS MECHLENBORG, f. 1679 i Bergen, † 1746 (Søn af res. Kapellan IENS IONÆSEN og ANNE ZACHARIASDTR.) var Vicepastor til Hammer og gift med MARGRETHE KIRSTINE SMITH, f. 1692 i Bergen, † 1732 (Datter af Borgmester CHRISTIAN S. og ANNE HANS DTR. RUUS).

af obriste DÜ WAHL, denne Capt: HØYELSE Viste sig Brutahl mod HOLCK, i det same kom HOLCKES Kone ind, søgte Eftter Mandens Korde, en Major STEEN! og Capitain GROVE med fleere tilstæde af Regimentet, gick i Mællem, og icke vilde Tillade Strid i HOLCKES Eget Huus; da nu Same formodentlig Havde giemt Lieut: HOLCKES Korde; og Hun saae HØYELSEN Stoed med trocken Korde moed Hindes Mand sagde Hun i bortgaende; Her Capit: bie Et øye blick saa skal die Strax blive Courert; Hun kom paa Staaende Foed, fra Mandens Rustkaamer med en Rusted sabel; Der Mand Har Du Verje ieg Ved Du forstaaer at bruge den. HOLCK Strax løsz paa Capit: Hug Ham i den Høyre Skulder; blev Halv Lalm for sin Leeve Tiid; HOLCKES Kone bragtte Banddaschier; Heele Sælskabet Hialp til at forbinde Ham; Jeg vil holde mit Løfte Her Capit: sagde Frue HOLCK! Nue Er Die Halv Courert; Vær kuns icke forsagt Her Er Edicke Luckt der til; saa gaar skræcken over. Til Manden: Hør Mand Du har fortient Et Kysz, Du er og bliver Dig altid Selv Liig¹.

– D. 12.12.1733 blev OLE HOLCKS SØN FRANS HENRICH ZOPHONIAS født i „Hougs Wigen“; han døde 23.7.1736 paa Gaarden Neste Mjelde. Hans to første Navne skyldes i alt Fald Opkaldelse efter Regimentschefen. Han blev døbt i Haus 16.12.1733; Fadderne var: „Hr. GERDT GEELMUYDEN, Fendrich HANS JACOB BASSE, Capt. des Armes RAFN, Sergeant FRIDERICH CHRISTIAN HOLK, Madam MAGDALENA BRYGGERS, Jomfru AGATHE MARIE BILLE“².

¹ HANS OTTO STEEN, Sergeant i Bergen. Rgt., gjorde to Kampagner ved Hjelpekorpsen i kejserlig Sold i Italien (fm. 1702–04), var 1714 Adj. i Rgt^{et}, blev Seklt. 1705, Prlt. 1708, Kaplt. 1709, Kapt. i Reserven 1710, i Linien 1716, kar. Major ved 1. Bergen. Rgt. 1718, Oblt. 1720, kar. Oberst 1740, afsk. 1743, † 1744; han blev „ilde saaret i Foden“ i Fægningen ved Iddefjord. Han var en modig Mand, der oftere blev brugt til vanskelige Foretagender. (I „Det gamle Bergenusiske Regiments Historie“ gengives hans Rapport af 27.3.1716 om hans Deltagelse i en Ekspedition mod en svensk Styrke i Moss, hvor han angreb med 50 Dragoner, medens to andre Officerer, hver med 100 Mand af Frederiksstads Garnison, samtidig gick til Angreb. Der blev dræbt ca. 60 Svenske og over 400 blev taget til Fange. Trods det ubehjælpsomme Sprog er Rapporten meget levende). – ULRICH FRIEDRICH WILHELM GROVE (1687–1773), Søn af Kapt. WILLIAM GROOVE og RAGNHILD WELT, kom som Seklt. til Bergen. Rgt. 1711, blev Prlt. i Reserven 1716, forsat til 2. Bergen. Rgt. 1718, Kaplt. 1729, kar. Kapt. 1732, Kapt. og Kompagnichef 1733, vistnok reduceret ved Rgt^{ets} Nedlæggelse 1767. Han var gift med KIRSTEN IENSDATTER KRAFT, Enke efter Pastor PETER EVENSEN LEUTHEN. I Conduiteliste 1734 kaldes han „ein guhter Officir, auf Wessen Conduite nichts zu sagen“.

² Consistorialraad G. GEELMUYDEN (1697–1780), Søn af Cancelliraad og Stadshauptmann i Bergen KNUDT G., blev 1719 Kapellan i Haus, 1722 Sognepr. til Haus, 1747 til Os, naaede at blive „Jubellærer“ og Rigets ældste Embedsmand, gift 1) med ANNA KAAE, 2) med MARIE CHARLOTTE VON LOWZOW. – (H. J. BASSE nævnes ikke

I 1734 indstilles OLE HOLCK forgæves af Regimentschefen til Kaptajn og Chef for afdøde Kapt. HØYELSES Komp. (Ref. S. 13.8.1734 Nr. 12). I Conduitelisten for dette Aar betegnes han som „ein gar guhter und fleisziger officir, welcher avancement meritiert“.

D. 2.7.1735 blev han yngste Barn HANS HENRICH HORNEMANN født paa Gaarden Neste Mielde paa Hordeland; han blev døbt 5.7.1735 i Haus og siges da at være fra Nedre Mielde. Fadderne var „Hr. MORTEN RUUS, Hr. EDVART CHRISTIE, Sergiant LARS LARSSON TUENÆS, APOLONIA WALLESTRAND, Jomfr. ANNA MECKELBORG“¹. – „Neste Mielde“ er formentlig en anden Betegnelse for Gaarden Nedre Mjelde, den største Gaard i Hougs Præstegæld; her er Terrænet meget bjergrigt, „dog gives hist og her paa Osteroen“ (hvor Mjelde Sogn ligger) „saasom i Hougsdalen og Gjerstaddalen, ret smukke Strækninger“. Hougs Kirke ligger 3 Mil N.O. for Bergen. Præstegældet ligger i Nordhordlen og Vosse Fogderi. (Kraft: „Haandbog over Norge“). Der haves ingen sikre Holdepunkter for, efter hvem han er opkaldt, men Tanken ledes hen paa HANS HENRICHSSØN HORNE-MANN (1688–1764), Raadmand i Trondhjem, Ejer af Jordbrug og Saugbrug, gift med Hr. GEERT BONSAchs Datter METTE (TØNDER

af Hirsch). – Capitaine des armes CHRISTOFF RAUN blev kar. Fændrik i 2. Bergenh. Rgt. 1738, Sklt. 1743 (forflyttet til et andet Rgt.), tilbage til 2. Bergenh. Rgt. 1745, Prlt. 1747, til 1. Bergenh. Rgt. 1749, blev her 1762 kar. Kaptajn; findes ikke i Etat 1767. If. Conduiteliste 1764 var han da 65 Aar gl., født i Norge og Søn af en Købmand. – F. C. HOLCK er OLE HOLCKs Søn, der altsaa 19 Aar gl. var Sergeant. Han var, efter at have gaaet i Bergen Skole, allerede i 1726, 12 Aar gl., blevet ansat som Underofficer ved 2. Bergenh. Rgt. (Ref. Sager 30.9.1750 Nr. 8 og 20.4.1763 Nr. 16), fm. i Henhold til den gamle Regel, at et eller to af Korporalsnumrene i hvert Kompagni besattes med de gifte Officerers Børn. – MAGDALENE SØNDERBORG var gift med OLE JÜRGENSEN BRYGGER (BRÜGGER), der var Underofficer i det Bergenh. Rgt. i 1716, blev Capitaine des armes og senere (1733) Fændrik og Prlt., 1751 Kaplt., og kar. Kapt. i 2. Bergenh. Rgt.; findes ikke i Etat 1767. Efter Conduiteliste 1764 var han da 61 Aar gl., f. i Bergen af „god ærlig borgerlig Familie udi Bergen“. – Jfr. A. M. BILLE er vel i Familie med Stykjunkereren.

¹ Hr. MORTEN RUUS (1704–70), Søn af Sognepr. til Os THOMAS R. og BENTE MORTENS DATTER, der senere blev gift med Hr. NIELS WEINWICH til Voss, blev 1728 pers. Kapellan til Voss, 1732 til Hammer, 1738 Sognepræst til Fjælberg, 1747 Provst i Søndhordland, 1751 Sognepr. til Voss; han var gift med 1) MAGDALENE HENRICKA WEINWICH, † 1732, 2) ANNE MECHLENBORG (1715–1800), Datter af Hr. JONAS M. til Hammer. – Hr. EDVARD CHRISTIE (1701–57), Søn af Købmand og engelsk Konsul DAVID C. i Bergen og ENGEL HOSEWINCKEL, blev 1728 pers. Kapellan i Vang i Valdars, 1734 i Haus, 1739 Sognepr. til Tysnæs, 1752 Provst i Søndhordland, gift 1) med ELSE ULRICHE HEGGELUND (1713–40), 2) 1742 med MAGDALENE MARGRETHE KOREN. – Sergeant TUENÆS nævnes ikke hos Hirsch.

omtaler jo en HORNEMANN som en Slægtning af OLE HOLCKs Moder, men nogen Familieforbindelse med denne Slægt er ikke konstateret).

D. 19.3.1736 bliver der udfærdiget Bestalling for OLE HOLCK „som Capitain af Infanteriet uden Gage“ (d. v. s. „Capitains Character“) i Oberst Schlanbuschs Rgt. (Krigskanc. udfærdigede Sager 184/1736, jfr. 185/1736). I refererede Sager 12.3.1736 A. Nr. 10 findes OLE HOLCKs Ansøgning, dat. Bergen 7.2.1736; den anbefales af Regimentschefen „eftersom hand nu haver Staaen udj Tienesten een 26 Aars tiid, hvoraf, hand som ober Officer haver Tient = 20 aar, og er derhos en habil Officeer, og alletiid Ført een god Condevite!“

Fra 1737 bliver Conduitelisterne mere udførlige. I Listen for 1737 anføres om OLE HOLCK fig.: „Maadelig Statur og Exterieur – „Op Førsel og Leve Maade u=paa Klagelig og inclinerer til intet som er Lastværdigt“ – „Af godt og hurtig Begreb“ – „Med ald Progresz haver og applicerer sig paa Tienesten“ – „Meriterer icke alleene dend nu havende Charge, men med og Formaaer at Forestaae højere, og udj Frem tiiden till Maÿors Fonction beqvem“ – „Besidder eller Poszederer ingen Videnskaber uden Forstaaer Pennen“. I Aarene til og med 1741 og for 1745 er Vedtegningerne af samme Indhold med kun faa Variationer; for 1740 staar der saaledes: „Skriver temmelig vel for sig“. – Udtrykket „maadelig“, der i denne Forbindelse bruges om Halvdelen af Officererne, maa vist her betyde noget i Retning af „almindelig“. OLE HOLCKs „Videnskaber“, som TØNDER omtaler, har aabenbart ikke været kendt af Regimentscheferne, der vel kun har interesseret sig for Oplysninger om militærteknisk Viden.

1742 sejlede begge Bergenh. Regimenter til Danmark, da Tronfølgervalget i Sverige gav Anledning til, at Hæren sattes paa Krigsfod. 1. Rgt. fik Kvarter i København, 2. Rgt. i Nykøbing paa Falster, Rudkøbing, Stubbekøbing, Stege og Korsør. Regimenterne vendte først tilbage i 1744.

I 1743 var OLE HOLCK i Stege (jfr. „Beseglede Underskrifter“ i Rigsarkivet). D. 20.9. s. A. blev han kommanderet ad interim til Laalandske gwb. Inf. Rgt., der laa i København (Krigskanc. Registraturer 1229/1743). D. 20.11. s. A. skriver han fra Nykøbing et Brev til Overkrigssekretæren (NUMSEN) som Følgeskrivelse til en Ansøgning om det ved Oblt. RØMERS Død ledig blevne Kompagni ved 1. Bergenh. Rgt., og paaberaaber sig sin lange Tjeneste, idet han „fortrøster sig til Eders Exellenses Berømmelige Renoméé for at hielpe de, som sig upaaklagligen have opført“.

D. 25.11.1743 udnævnes Oberst LINDGAARD til Chef for 1. Bergenh. Rgt., Second Major TØNDER til Premier Major ved samme Rgt. i Stedet for den afdøde kar. Oblt. RØMER, og dennes Kompagni (Nordre Søndmørs Komp. i 1. Bergenh. Rgt.) betroes den ved 2. Bergenh. Rgt. staaende kar. Kapt. HOLCK (Krigskanc. udf. Sager 1574/1743 og 1581/1743; Referater og Bilag hertil ej fundet, Memorialer 1743 mangler).

D. 12.6.1744 ansøgte Kaptajnerne CLAUS LEYRDAL og OLE HOLCK af 1. Bergenh. Rgt., i København, om Tilladelse til at „tudske Compagnier med hinanden“, idet den førstnævnte i 24 Aar havde staaet ved det Kompagni, OLE HOLCK nu havde faaet, og i hvis Distrikt han havde sin ejende Gaard, hvor hans Hustru i 7 Aar havde ligget til Sengs; OLE HOLCK havde nu paa hans Forlangende „af Vendskab villet føye mig till een Accordt og Venlig for-Eening om at bytte“. Tilladelsen gaves i en Skr. af 19.6.1744 til Oberst LINDGAARD, og OLE HOLCK blev herved Chef for (Vestre) Yttre Sognske Kompagni i Livbataillon (Ref. S. 12.6.1744 Nr. 19 og Registratur 1744 Nr. 761).

D. 2.1.1745 udstedte CATHARINA ELISABETH VON DER LIPPE, afgangne Cancellie Raad HANS DE KNAGENHIELMS paa Copanger Gaard Skøde (tinglyst 7.7. s. A.) til „Kongl. May^{ts} velbestalter Capitain ved det første Bergenhusiske Nationale infanteri Regimente Velædle og Velb. OLE HOLCK, hands Frue Kiæreste, Børn og Arvinger“ paa Gaarden „Leervig, der skylder Aarlig Landskyld 12 Mark Smør, beliggende i yttre Sogns Fogderi og Ladvigs Skibrede med al desen tilliggende, være sig af Skaug, Mark, Ager og Eng, Fiskevang og fægang, fra fields til Fiære.“ Købesummen var 30 Rigsdlr. Courant (Ytre Sogns Pantebog 1740–60 Fol. 62).

Det var en ualmindelig defekt Gaard, han overtog: Natten til Skærtorsdag 1744 var der opkommet Ildsvaade, og den tidligere Bruger forklarede d. 25 4. s. A. i Retten, at Stue, Ildhus (Køkken og Vaskerum), Stabbur (Forraadshus) og Mælkestue, alt under eet Tag, nedbrændte tilligemed en „løe“ (Lade). Efter Kaptajn OLE HOLCKs Forlangende afholdtes der d. 8.7.1745 en Besigtigelsesforretning over de endnu staaende Bygninger: „I: een liden Røgstue¹ – og derhos en Kaave“ (en lille Tilbygning bag Stuen med Sove-

¹ Beboelseshus af Tømmer med Ildsted, der paa denne Tid var anbragt ved Væggen hen mod Hjørnet af Stuen og opbygget til en Slags Pejls („Grue“), hvorfra et Rør strakte sig et Stykke op mod Taget, i hvilket der øverst oppe var en firkantet Aabning, hvor Røgen trak ud; disse Huse havde intet Loft.

rum) „af Tømmer opbyggt, gammel og til deels forraadnet – der ved anhæftet et lidet Ildhus af Stave Bygning med fieler bordtagt¹ – 2: een liden Boe“ (Bod, et lille Skur) „gammel, af Tømmer opbyggt, nesten forfalden, behøver andet Tag og bordtag. – 3: En gammel needraadnet Flor“ (= Fjøs, Hus for Køer etc.), „som gandske af nye maae opbygges. – Nyt Tag og hordtag, er ellers af Tømmer opbygget; og endelig 6: – Et Stave nøst“ (Baadhus af Stavebygning) „foruden bordtag, med et slet og ringe Tag, der paa maae Stolperne op veies“ (hæves) „og afskieres, eller Nye i steden settes“. – (Ytre Sogns Tingbog 1744–52 Fol. 70).

– Først maatte der jo saa bygges et Beboelseshus, og dettes Indretning – og korte Levetid – ses af en senere Taksationsforretning, der foretoges d. 7.3.1769 (Ytre Sogns Tingbog 1767–70 Fol. 81). Under denne henholdt Taksationsmændene sig til den Pris, 30 Rdl., hvortil Gaarden med de til Gaardbruget nødvendigt hørende Huse var ansat i Skodet af 2.1.1745, og kunde ikke gøre nogen Forandring heri, skønt Gaardhusene var aldeles brøstfældige og i ubrugelig Stand. De øvrige Bygninger var: „1. Et Vaanings Huus, bestaaende af en saa kaldt stoer Stue med 2de Sove Kamre, i Stoer Stuen een Jern Vindovn“ (Ovn med Aftræk til fri Luft), „Een Daglig Stue ligeledes med en Jern Vindovn. Et Kiøcken med et afdeelt Spis Kammer, samt strax ved Kiøcken et lidet afpanelet Kammer med en liden Jern Bielegger Ovn. Paa Lofftet een liden Ark“ (Kvist) „samt aparte et Lidet afpanelet Kammer. Effter nøieste giorte undersøgning og besigtigelse befandtes denne heele Vaanings Bygning i saa brøstfeldig tilstand, at intet deraf er brugelig, uden den underste deel af Huuset fra øverste Deel af Vindves Posten; den øverste Deel af Huuset med Bielcker, Spærrer og Tag er aldeles Forraadnet, saa det maae fra nye opsettes; detsuden befindes Vindues Karmene og Rammerne temmelig forraadnede og kan der paa den underste Deel findes større Brøstfeldighed, end det er muelig at befare, førend Huuset bliver Rippet til reparation, saa denne Vaaning efter beste skøn ikke kan ansees af Værdie højere end 100 rdr. 2. Eet Jægte Nøst“ (større Baadhus) „som er meget brøstfeldig, En Smedie og et Veed Sckuur ansees alt af Værdie – 20 rdr. Saa den gandske Gaard med paastaaende

¹ Kōkkenhus, bygget med Hjørnestolper („Staver“), forbundet med vandrette svære Lægter i nogen indbyrdes Afstand; indvendig findes en Skraa-Afstivning med Lægter („Slær“) fra Overkanten af Hjørnestolperne ned til Grundvolden; udenpaa er der en Beklødning af lodrette Brædder. – „bordtagt“ = beklædt med Brædder. – „fieler“ = Brædder med linierette Kanter.

Vaanings Huuse og videre Taxeres for den Summa – 150 Rigsdaler“¹.

„Gaarden Leervig (nu Lervik, Leirvik), der i 1820 var ansat til 1 Pd., ligger i en lille Vig paa Østsiden af Bø Fjord, en nordgaaende Sidegren af Sognefjord. (Omkring 1900 omtales det, at Lervikbugten er ren, og at der udenfor Landhandlerens Hus er Ankerplads paa 8 Favne). Gaarden ligger i Bø Anneks Sogn i Evindvig (fra 1809 Ladvig, senere Gulen) Præstegæld.

I Slægtens Eje findes et „Situations-Kart over Gaarden Leerviig, 1794“, signeret HOLCK (fm. tegnet af Generaladj. OLE ELIAS HOLCK som ung). Det ses heraf, at Gaarden ligger tilbagetrukket, flankeret af Fjelde, der skyder sig længere ud i Fjorden. Mod Sydvest ligger „Are Fjeld“, bevokset med Naaetræer og Løvtræer; det afsluttes yderst i Fjorden med „Øjne Ness“. Det synes næsten helt at ligge udenfor Gaardens Grund; paa den anden Side af Fjeldet er ved Kysten angivet „Heggebøe Ejendom“. Mod Nordøst og Øst ses andre Fjelde, delvis med Løvtræer; kun en Fjeldskraaning, der vender mod Sydvest, med opdyrket Jord, betegnet „Nyland“, hører under Leervig. Nordøst for dette Fjeld er der „Udmark“, mod Nordvest ligger „Øren“, der støder op til „Bøe-Elv“. Paa den vestlige Side af denne er angivet „Indre Bøe-Ejendom“.

Efter den paa Kortet angivne Maalestok skulde den nordligste, længste og smalleste Del af Ejendommen være ca. 1050 Fod lang den sydligste ca. 700 Fod. Paa det bredeste Sted skulde Ejendommen være ca. 775 Fod bred, paa det smalleste ca. 250 Fod.

En Vej gaar gennem „Øren“, drejer langs med Vigen i sydøstlig Retning gennem „Nyland“ og videre mod Sydvest gennem Gaardstunet med en Sidevej til Landingsbroen – og forlader Gaardens Grund i 2 Grene i sydlig og sydøstlig Retning. To Vandløb gaar langs med Fjeldene paa begge Sider gennem Ejendommen. Denne har – foruden et Areal, der synes at være Have – 9 større eller mindre dyrkede Lodder. Der findes i alt 21 Bygninger, af hvilke flere er ganske smaa; 6 af Bygningerne er sammenbygget to og to.

Af Stuehusets Udseende kan man faa et Indtryk gennem et Fotografi af et nu forsvundet Rullegardin, hvorpaa Stuehuset og flere andre Bygninger, deriblandt nogle Huse, som Generalmajor KNUD KRAFT HOLCK'S Søster HENRICHE ejede, var malet. Billedet paa Gardinet, der tilhørte en af hans Sønner, maa vel være udført omkring Midten af 1800 Tallet. Det ser vistnok i det væsentlige ud som det

¹ Henviisningen til disse 2 Vurderingsforretninger og flere andre Oplysninger skylder jeg Herredskasserer Anders Eide, Skånevik.

Hus, Oblt. OLE HOLCK ejede, dog er den „liden Ark paa Lofftet“, der nævnes 1769, aabenbart afløst af en bred Kvist. (Senere er Huset blevet forhøjet med een Etage, hvori Kvisten indgik. Saaledes saa det ud til ca. 1908, da det blev helt ombygget til Hotel).

I Gardin-Billedet er Stuehuset set skraat forfra. Dets nederste Del har i Midten en Indgangsdør med et lavt Vindue over; paa hver Side af denne er der 3 Vinduer. Over Midtpartiet, spændende over Døren og et Vindue paa hver Side af den, fortsætter Muren opover og danner en bred Kvist med 5 smalle Vinduer. Kvistens Tag skraaner helt op til Overkanten af Husets Tag, der synes at rejse sig ret stejlt; øverst paa Midten er der vistnok en Skorsten. I den ene Gavl i Loftsetagen ses et Vindue. Ved den anden Gavl er der i Forlængelse af Stuehuset en mindre Udbygning, hvis skraa Tag ikke naar op i Højde med Stuehusets. I Udbygningen ses en Dør, men ingen Vinduer.

– D. 28.3.1746 bestemtes det, at de norske Officerer maatte benytte deres Soldater ved Kornets Indhøstning, og at der til Friskyds skulde leveres eller godtgøres . . . en Kaptajn to Heste og en Løjtnant en Hest, hvorimod det forbødes dem at give sig af med Handel, navnlig Trælasthandel.

– D. 10.9.1749 blev (if. Ref. Sager s. D. Nr. 15) Kaptajn COUCHERON udnævnt til Major ved Oberst LINDGAARDS Rgt., „da hans Formand Capt. (OLE) HOLCK selv tilstaar ikke at være skicked dertil“. Obersten skriver, at Kapt. HOLCK „ey er af saadan Constitution, at hand trøster sig til Majors Chargen at exercere“.

– I 1751 udtaler Oberst LINDGAARD, i Anledning af en Ansøgning fra JACOB ELIAS HOLCK, om Kapt. OLE HOLCK, at denne „alle-rede 41 Aars Tieneste med ald Retskaffenhed og Troeskab baade udj Kriegs og Freedts Tiider haver aflagt“ (Ref. S. 17.3.1751).

D. 4.5.1751 udstedtes der kgl. Bevilling til Capitain i Bergen. Inf. Rgt. OLUF HOLCK og Hustrue Fru ELLEN ROSENDAHL, at den længstlevende maa sidde i uskiftet Bo og derefter skifte med Samfrænder.

Af et Brev til Overkrigssekretæren fra OLE HOLCK, dat. Bergen 23.2.1752, ses det, at han har indgivet en Memorial om „Oberste Lieutenants Caracteer“; han omtaler i Brevet „den fare ieg i Krigens Tiid til Lands og Vands Har udstaaet“.

I sin Beretning skriver TØNDER:

„Og Da Nogle af Denne officers kiække Meritte først blev Kong FRIDERICH DEN 5TE 1755 forelagt; blev hand Strax fra Capitain til obristlieutenant Gratis avencirt i iste Bergenhuske General Major LINDGAARS Regiment;

denne Hans avancement fornøjede Eÿ lidet Hans forige Camerater, der torde Drestelig sige at um Han Var bleven General Havde Han fortient Alt. Hans Character Var langt fra de Knælende Subiecter, men undertiden Tabes formeget Naar Tilbageholdenhed; er for stærck; det var feilen Her.“

D. 10.12.1755 (ikke 1753) blev han karakteriseret Oberstløjtnant. Hans Ansøgning herom (Krigskanc. ref. S. 10.12.1755 Nr. 11) lyder saaledes:

„Stormægtigste Monarck

Allernaadigste Arve Konge og Herre!

Deres Majestet Ville af høy Kongelig Naade tillade at ieg herved allerunderdanigst andrager, Hvorledes Jeg Hidindtil har hafft den Naade i Deris Kongelig Majest og Fæderne Landets tieniste i 46 aar at være placeret, og har, i Saadan tiid fra begyndelsen af, Hafft Leilighed at øve mig i min Metier, Effterdie Jeg, da Krigen ved varede i 10 Samfulde aar, har Paa mange Fældttog og Commandoer været Tilstæde, Til Sidst blev mig af den Comanderende General Lieutenant LÜTZOW andbefallet at forkynde Kong CARL AF SVERRIG hans dødsfald i Trundhiem, ved hvilcken Comandoe Jeg, da, det var i Skarpeste Vinters tiid, deels maatte lide Een u-taalig Kulde og Frost, deels med Lifs Fahre maatte søge Veÿen der hen imellem de for og om mig Posterede Fiendtlige Partier; Men Endskiønt Jeg som Een allerunderdanigst troe Tiener ved alle forefaldne leiligheder, Stædsze har hafft min skyldige Pligt for øyne, Saa at ingen af mine foreszatte Chefs har hafft noget paa min habilite i Tienisten at udszætte; Saa Har dog den Lange tiid Jeg der med møÿe har tilbragt, icke villet befordret min Avancement, Men tværtimod, da Jeg icke med Midler er begavet, foraarszaget, at adskillige som har været meeget yngre i tienisten End Jeg, ved Accord er bleven mig forretrækket; Men Som det nu i min alders 68de aar vil falde mig tungt at faarestaae Majors Chargen,

Saa Bøn og Knæfaldet Jeg Allerunderdanigst, at Deris Kongelige Majestet af Høy Kongelig Naade, ville tage min lange og Troe tieniste, Samt min Høÿe alder, og den Skade Jeg har lidt Paa min Encienitée i allernaadigst betenckning, og mig Som nu er Elste Capitain i det Første Bergenhuuche Regiment, allernaadigst forunde Oberst Lieutenants Character, Hvilcket eÿ lidet glædede mig fattige Mand, Som Gud Haver Velsignet med mange Sønner, Hvilke ere opdragen til Deres Majestets Krigstieniste;

Udi allerunderdanigste forhaabning at blive bøn hørt; Forbliver Jeg med Lif og Blod

Eders Kongelig Majestets!

Allerunderdanigste troe arve Undersaat
og Knægt

Ole Holck

Bergen den 9de Nowber 1755

Capitain ved det første Bergenhuusche
General Major Lindgaars Regiment.“

I en af OLE HOLCK underskrevet – og med Løvehoved-Vaabenet forseglet – Rulle for hans Kompagni, Vestre Ytre Sognske Komp., dat. Wiig 16.6.1756, anfører han, at han har tjent 47 Aar ved begge Bergenh. Rgt^{er} (altsaa fra 1709); hans Søn IACOB ELIAS (tjent 15 Aar) var Premierløjtnant ved Kompagniet og hans yngste Søn HANS HENRICH HORNEMANN (tjent 4 Aar) Sergeant.

Fra „Leerwiigen“ skriver han d. 18.5.1758 følgende Ansøgning til Kongen (Ref. S. 9.8.1758 Nr. 16):

„For Deres Kongelig Måjestets Fødder, nedlægger ieg denne min Allerunderdanigste Supplique, at ieg først og fremst maa finde een Naadig Konge som ieg aldrig paatviler, og som Deres Kongelig Måyt uddeler Naade til eenhver fattig undersaat, understaaer ieg mig udj allerdybeste underdanighed efter min alders og Svagheds tilstand denne hosfølgende Foreening og Accord at nedlægge, efter som ieg fra min ungdom af haver tient Deres Kongelig Måjestet baade udi Freds og udi Feide Tider, indtill nu ieg haver opnaet min Alders 71de aar, den Naturlige og medfødde kiærlighed ieg haver for mine mange børn, tvinger mig nu saa got som paa det yderste af mit Liv, at ieg maa sørge for de øvrige Sønner Gud haver velsignet mig med, hvilket ieg tillige med de forrige af yderste Evne har opdraget till Deres Kongelig Måjestets tieniste, Min allernaadigste Konge! Betenk udi Naade min lange og, efter allerunderdanigste Pligt, min troe tieniste, og Lad denne Allerunderdanigste Foreening og Accord allernaadigst blive approberet, paa det mine udi bægge Kiøn u-forsørgede Børn, hvilke ieg slæt ingen Arv kunde efterlade, kand blive hiulpet med, og min fattige Hustrue, om ieg hende ved døden skulle frafalde, kunde da hos sine Sønner nyde for sin Lives tiid den udi accorden ommelte Pension, Ieg fattige Mand som med møye haver opdraget mine mange Børn, udbeder mig Deres Kongelige Måjestets Naade og mildhed, at ingen anden end de udi accorden ommelte mine tvende Sønner maa nyde Neml: den Eene det mig allernaadigst andfortroede Compagnie og den anden Premier Lieutenants Pladsen ved ermelte Compagnie, ellers haver ieg det Allerunderdanigste haab, at ieg for min Lives tiid beholder deres Kongelig Måjestets Naade, som forbinder mig till min døds stund at være

Deres Kongelig Måjestets
Allerunderdanigste
troe Arve undersaat og
Knecht

Ole Holck.“

„Accorden“ mellem ham og hans fornævnte Sønner, hvoraf den yngste nu var blevet karakteriseret Fændrik, gik ud paa, at OLE HOLCK skulde afstaa sit Kompagni til IACOB ELIAS, og HANS opnaa

dennes Plads som Premierløjtnant, mod at disse skulde udrede en aarlig Pension til OLE HOLCK af henholdsvis 100 og 50 Rdl. og efter hans Død til hans Hustru henholdsvis 60 og 30 Rdl. Ansøgningen blev imidlertid, da Sønnernes Anciennitet var for ringe, ikke imødekommet, skønt Oberst LINDGAARD gik ret stærkt ind for den, baade i Forelæggelsesskrivelsen til Kongen og i et Brev til Overkrigssekretæren. I Indstillingen til Kongen nævner han, at Oblt. HOLCK nu i næsten 50 Aar har staaet i Krigstjeneste og „stedse med største Activitet sin allerunderdanigste devoir præsteret“, og at hans Sønner „findes gandske habile og duelige til disse Charger at forestaa“, hvorfor han „implorerer“ at Kongen „af særdeles Clemence i Consideration af hans lange Troe Tieneste og opnaaede høye Alder“ vil approbere Accorden, „hvored hand af Tienesten kunde blive dimitteret, og hands Børn, som han til Eders Kongel: Meyestæts Tieneste, med største fliid, haver opdraget, kunde i hands Sted, til de ommeldte Avancements Allernaadigst blive employerede“. – (Paa 1700-Tallet var Officersposterne Genstand for Køb og Salg, Pensioner var sjældne, og som Regel gjaldt, at den afgaaende skulde sørge for at sælge sit Kompagni eller Regiment saa fordelagtigt, at han kunde leve af Købesummen. Som Eksempel paa, at man ikke altid tog det saa nøje med Ancienniteten, kan nævnes, at det i 1765 approberedes, at Oblt. VON HOLSTEIN paa Grund af Svagelighed maatte afstaa sin Eskadron i Jydske Kyrassér Rgt. for 5000 Rdl. til Seklt. VON SCHEEL af Sjæll. Dragonrgt. (Ref. S. 9.1.1765)).

IACOB ELIAS HOLCK skriver 18.2.1761: „at formeedelst min Sal: Faders Alderdom og Svaghed, i de sidste Aar af hans Levetiid, laae Compagnietz Affaire nesten eene paa mig“. (Ref. S. 11.3.1761 Nr. 1).

D. 21.4.1759 døde Oberstløjtnant OLE HOLCK paa Leervig Gaard.

Sønnen CARL PHILIP skriver 5.11.1759, at hans Fader, der „i forige Norske Krig har tilbragt sig et Svagt Lægeme“, er død d. 21.4. s. A. „Effter lang ustanden Svaghed“. (Ref. S. 14.11.1759 B Nr. 8), og 9.10.1760 skriver IACOB ELIAS, at da han blev kommanderet med de til København beordrede Folk, maatte han forlade sin Fader i en yderlig Svaghed, og straks efter sin Ankomst til Bergen fik han at vide, at Faderen var død (Ref. S. 31.12.1760 Nr. 25).

Oberstløjtnant OLE HOLCK blev efter Evindvig Kirkebog d. 4.5. 1759 begravet i Breche Kirke. Efter Familieoptegnelser stod hans og Hustruens Kister i den aabne Begravelse under Breche Kirkes Kor; omkring Midten af 1800-Tallet blev Kisterne flyttet ud bag Koret.

Hans Gravskrift gengives her efter en gammel Afskrift, der var opbevaret paa hans Sønnensøns, Generaladjutant OLE ELIAS HOLCKS Gaard Alværn og først kom for Lyset efter hans Datter, Fru GRETHE HARTWIGS Død i 1914:

„Her Under Hviiller
Høyædle og Welbaarne

Hans Kongelige Majestæts Welbestalter Obrist Lieutenant
Wed Det 1ste Bergenhuusische Regeymente

H^r OLUF DE HOLCK

Fød i Trundhiem d. 20 November 1687. Indgich
ægteskab paa Friederichshald Med Sin Igenlevende
Frue Elen De Holck, fød Rosendahl
og Døde i Leervigen udi Sogn den 21 April 1759

Her Hviler Den Som Har med ære sig optienet
Til Stand og Wærdighed ved Troeskab Mod og Flid
Som været har af gud med meget Sligt forlenet
Der Regnes Ham for godt I Hans omvandrings Tid.
Naturen ene ham ey gorde til en Fader
Til Tolv i ægteskab udkomne af hans Lend
Men hwel til billig Ros Ham endnu Dette lader
At han til Dyd og gavn Dem alle Førte hen.
Han nød wed Alderdom Sølvfarvet graae Haars Krone
Som blev Hans Deel Iust paa Retfærdighedens vey
Thi Størst hos ham det var Han Knæled for guds Throne
og stedse uden for guds ansigt vandred ey.
Han Savnes Taches og Høyt æres udaf Sine
Som høste af Det Land, Han Dyrchede i gud.
Det halve af ham Sær forlænges at Hentrine
og Komme til at staae med Ham hos Lammets Brud.“

Da IACOB ELIAS HOLCK døde d. 10.1.1767 paa Leervig Gaard (han var da Kaptajn og Chef for Gloppenske Kompagni i 1. Bergenh. Rgt.), blev ogsaa hans Kiste hensat i den aabne Begravelse i Breche Kirke, og efter nærmere Bestemmelse i hans Testamente blev der ophængt en Fane „skildret paa hvidt Graditour“, paa hvis ene Side fandtes hans Portræt¹ med tilhørende Indskrifter, medens der paa den anden Side øverst staar:

¹ Det er en sjældent levende og smukt udført Kopi af et Portræt, malet af A. B. BRÜNNICHE 1761; det tilhørte senest en Efterkommer af OLE HOLCK, norsk Flyver-

„Høyædle og Velbaarne

Hans Kongelige Maiestets Velbestalter Oberst Leutenant ved det første Bergenhusiske Regiment

H^r OLUF DE HOLCK“

Herefter følger saa en Indskrift, der i det væsentlige svarer til OLE HOLCKS foran citerede Optegnelser om Familien. Ejendommeligt er det, at Jeg-Formen er bevaret. Ved IACOB ELIAS er tilføjet: „og denne min Søn, som her staar og har denne Fendel bekostet“¹. – Tanken maa altsaa have været, at Fanen tillige skulde være et Gravminde over Faderen. Denne Fane blev – efter Familieoptegnelser – i 1840 af Ejerinden af Breche Kirke nedtaget og skænket Oberst IACOB ELIAS HOLCK i Kbhvn., en Brodersøn af Kaptajnen, sammen med nogle nu forsvundne Vaabenskjolde og en Kaarde, der maa have været ophængt sammesteds som Fanen. Fanen har senere været hos Slægten i Danmark, bortset fra en kortere Tid, da dens daværende Ejer boede i Hamburg; her blev den ved Bombardementet i November 1943 reddet ud af et brændende Hus; den tilhører nu Civilingeniør POUL HOLCK. Kaarden, der efter at være kommet paa Afveje, er erhvervet tilbage for Slægten og nu tilhører Civilingeniør OLE HOLCK, er af den Type, der anvendtes af Carl XII's Garde; disse Kaarder var almindelige i Tiden 1699–1730. Kaarden er mærket „Amsterdam Anno 1686“. Den ligner ganske Tordenskiolds Kaarde og har sikkert tilhørt Oblt. OLE HOLCK.

TØNDER slutter sin Beretning saaledes:

„Deres Excellence skulde Næppe Troe Hvor det var mueligt at dette Par Egte folck Paa Subaltairne gage, Har Haft 12 Børn tilsāmen; Hvoraf Endnu 9 Ere Leevende 3de Døttre og 6 Sønner; der af 3de officierer ved de

løjtnant CLAUS DÖSCHER, der omkom ved en Flyveulykke 6.9.1948. Billedet viser IACOB ELIAS i det Bergenh. Rgt.s røde Uniform med hvid Krave og hvide Opslag; Vesten er her ogsaa hvid. Hans Hoved med den hvide Piskeparyk er kastet let tilbage. Skønt en i Afskrift bevaret Gravskrift over ham viser, hvor meget han var for sine nærmeste, døde han dog som en skuffet Mand; han havde selv bestemt Indskriften under Billedet paa Fanen: „Faa og onde Haver mine Lives Aars dage været . . .“. Han blev kun 40 Aar gammel. Han var ugift.

¹ Denne Side af Fanen er gengivet i sin oprindelige Skikkelse i D.A.A. 1925 (det havde senere vist sig nødvendigt at forstærke Fanen ved at overlæbe denne Side med Stof, hvorpaa ganske vist Inskriptionen, men ikke den i graat malede Rokoko-Ramme, var kopieret). Der eksisterer iøvrigt endnu nogle ganske faa Eksemplarer af et samtidigt Tryk paa et enkelt Blad med Beskrivelse af Fanen og en noget unøjagtig Gengivelse af dens Inskriptioner.

Nationale og En Lieutenant ved Garde Corp des Grenadiers i Kiøbenhavn, og 2de i Civilstand, og Alle faaed En Goed opdragelse og skicker sig upaa-klagelig Vel alle Samen; Faderen Var stædsze Et Excempel af En Gudfrygtig Mand, og Var i Særdeleshed Elsked af den Gieslige for Hans mange Viden-skaber, og Havde meer i gierning, End Snack. Dette kan alle hans landsmænd bevidne saa Velsom Hans foresatte; fra 1710 og saa længe Krigen Varede.“¹

I et Andragende til Kongen, dat. Leervigen i Sogn 21.4.1759, ansøgte ELEN ROSENDAHL om „en Liden pension af den Norske Enke Cassa“, saafremt hendes Søn Prlt. FRIDERICH HOLCK ikke efter sin Ansøgning skulde faa Faderens Kompagni. Hun omtaler heri sin

¹ Ved OLE HOLCKS Død var hans ældste Søn FRIDERICH CHRISTIAN Premierløjtnant ved det Wossiske Komp. i 2. Bergenske Rgt.; han var 1753 blevet gift m. ANNA DOROTHEA BARCLAY DE TOLLY (1736–1806) og havde 1759 1 Søn. De fik ialt 8 Børn. Han blev senere Kaptajn i Regimentet og døde 1777 som Brygger i Bergen. – IENS ISAAC, der var Prokurator, var 1746 blevet gift med MARTHE ROGGEN (1719–95), salig HEIBERGS, og havde faaet et Handels- og Gæstgiversted i Engesund; han havde 1759 6 Børn (1 var død). Han døde 1776 og havde i alt 8 Børn. – CARL PHILIP var ved Faderens Død Sekondløjtnant i Grenaderkorpset; han var 1753 blevet gift med LOVISE SOPHIA v. LEBEN (1729–89) og havde 1759 3 Børn (2 var døde). De fik i alt 10 Børn. Han døde 1798 i Kbhvn. som afsk. kar. Oberst af Prins Friederichs Rgt. – SUSANNA GERHARDINA var ca. 1749 blevet gift med Kaptajn ved 1. Bergenh. Rgt. KNUD KRAFT paa Breche Gaard (1717–65), med hvem hun ingen Børn havde. Efter hans Død 1765 blev hun 1769 gift med Sorenskriver i Ytre Sogn NIELS HEGELUND HOLTZROD (1739–1802), men havde heller ikke Børn med ham. Hun døde 1800 paa Breche Gaard. De blev alle begravet i eller ved Breche Kirke. – KIRSTEN (CHRISTINE) CATHARINA var 1753 blevet gift med Premierløjtnant ved at Bergenh. Rgt. IOHANN MARTIN v. HEYM (1724–1803), der 1753 fik Tilladelse til 1. sælge sin Plads ved OLE HOLCKS Komp. til sin Svoger IACOB ELIAS HOLCK og selv fik Kaptajns Karakter; de havde 1759 1 Barn (1 var død). De fik ialt 3 Børn. Hun døde 1799 i Æbeltoft, hvortil Familien var flyttet 1755; han døde paa Breche Gaard og blev begravet i Breche Kirke. – ANDREAS SEWALD HØYELSE (der ligesom de andre Brødre – maaske med Undtagelse af IENS ISAAC – var begyndt som Under-officer ved Regimentet) var 1759 Parykmager i Kbhvn.; han var paa den Tid ugift. Han blev 1761 gift med ANNE MARGRETHE KRAG (1745–1831) og døde 1803 som Brygger i Kbhvn. De havde 11 Børn. – IACOB ELIAS, se foran. – OLAVA MARIE var 1754 blevet gift med Kobmand i Bergen CHRISTIAN v. CARLHEIM (f. 1731 † før 1768) og havde 1759 vistnok 2 Børn. Der kendes ialt 4 Børn. Efter Mandens Død flyttede hun til sin Søster og Svoger i Æbeltoft, hvor hun døde 1801. – HANL HENRICH HORNE-MANN var 1759 karakteriseret Fændrik ved Faderens Kompagni og ugift. Han blev 1770 gift med MARTHA MARGARETHA MIDDELFART TOSTRUP (1748–1838), med hvem han fik 14 Børn. Han døde 1809 paa Leervig Gaard som fhv. Kaptajn i 1. Bergenh. Rgt. De blev begge begravet i Breche Kirke.

– Der henvises iøvrigt til H. Holcks i 1948 som Manuskript udgivne dupliserede Stamtavle over Oblt. OLE HOLCKS Slægt, samt til Stamtavlen over en dansk Gren i D.A.A. 1925 med korte Biografier.

Mands Død efter 50 Aars Tjeneste (fra 1709) og sin egen Alder, 68 Aar, og skriver, at han har „effterladt mig Hans gamle Høyt bedrøvede Enke, tillige med 9 sammen avlede Børn, hvor af de 2de endnu ere gandske u-forsørgede, udi een pouver og meget Kummerlig Tilstand, Allerhelst siden Vi aldrig haver kundet strække Vores Kræfter saavidt, at noget i den Militaire Enke-Cassa til Pensions nydelse for mig er kundet bleven indsadt;“ (Ref. S. 30.5.1759 Nr. 10). I samme Sag findes Sønnens Andragende, dat. Bergen 24.4. s. A., hvori han tilbyder, hvis det imødekommes, „at betale Moderen i Pension sin halve Gage, 100 Rdl. aarlig“. Hans Andragende blev ikke bevilget (Oblt. H. P. TØNDER fik Kompagniet), og af en Ansøgning, dat. Kbhvn. 5.11. s. A., fra CARL PHILIP paa Moderens Vegne ses det, at hun kun blev skrevet paa Ekspektancelisten i Enkekassen. Han omtaler her, at hun er „Saa Svagelig at hun icke kand Rædde sig Selv, Entten for Iild, Eller Vand, uden Hielp af Et Par mænisker“, og at „Datteren Som er u-forsørget maae med meegen Kummer See(?) sin moder behielpelig i hinded Store Svaghed“, endvidere, at Moderen og hans Søster i 7 Maaneder ikke har haft en Dalers Indkomst, men har maattet paadrage sig Gæld ved Faderens Begravelse og til Livets Ophold. Resultatet blev da, at der tilstodes hende en Pension paa 50 Rdl. aarlig (Ref. S. 14.11.1759 B. Nr. 8).

D. 29.6.1760 beder ELEN ROSENDAHL om Udbetaling af den 4. Kvartals Avance og Afregning for 1758, som hendes Mand havde optjent som Kaptajn, „baade som en fattig efterladt Officeers enke, der lider Mangel, og desuden har til Byrde og at forsørge, een uforsørget Enke Datter samt 2 Sønner, som jeg maa række Haanden og forsørge“. Resolutionen lød paa: „gedult“. (Ref. S. 27.8.1760).

I en Ansøgning, dat. Kbhvn. 18.2.1761, omtaler Sønnen IACOB ELIAS hende stadig som sengeliggende og med en uforsørget Datter (Ref. S. 11.3.1761 Nr. 1).

– D. 19.1.1765 udstedte ELEN ROSENDAHL Skode paa „sin paa-boende Gaard Leervig“ til sin Søn Kaptajn IACOB ELIAS HOLCK for 300 Rdl., dog med Forbehold, at det maa staa de ældre Sønner frit for at indløse Gaarden for samme Beløb; hun siger heri, at „ieg udj min høje Alder og store Svaghed, ej længere kand denne til ham solgte Gaard, mig til ringeste fordeel styre“ (Ytre Sogns Pantebog 1760–67 Fol. 112).

Allerede to Aar efter døde han imidlertid, og i hans paa Dødsdagen d. 9.1.1767 oprettede Testamente (samtidig bekræftet Afskrift i Familiens Eje) staar der: „De 252 rd. som ieg har betalt paa gaarden

Lervigen skal være min kjeere Mama hjemfalden tillige med adskillige smaasager af Sølv som kand beløbe sig til 48 rd. Saa det vorder i alt som Skiænkes min Mama 300 rd“. – Efter gammel Afskrift af en Gravskrift over ham har han i det hele været Moderens meget paaskønnede, gode Støtte i hendes Enkestand.

ELEN ROSENDAHL maa være død omkring 1.5.1768 (Dødsfaldet er ikke fundet i Evindvig Kirkebog). I et Brev af 7.6.1768 fra Overauditør M. N. HOLTZROD til Generalauditør LENGNICK siges det nemlig, at hun „for ved 5 Uger siden ved døden er afgangen“. (Norsk Riksarkiv. Personalialia, O. Holck 59a).

Registrering og Vurdering foretoges d. 16.9.1768 og Skiftet sluttedes d. 20.9.1769 (Ytre Sogns Skifteprotokol 1763 – 72 Fol. 363b).

Man faar et ganske godt Indblik i det daglige Liv paa Leervig Gaard af det i Auktionsprotokollen for Ytre Sogn (1752 – 89 Fol. 138b) indførte om Auktionen d. 26.9.1768 over „afdøde Sal: ELEN ROSENDAHLS afgangne Hr. Obriste Lieutenant HOLCKES efterladte Encke Frues Stervboes Effecter“.

Det kan herved bemærkes, at Kaptajn H. H. HOLCK i et Brev af 12.9. s. A. til Sorenskriver HOLTZROD (Personalialia O. Holck) skriver „at vores Sal: Mamaes Sterbboe som den længst levende befindes i alle maader af samme Værdie som den tiid vores Salig Fader ved døden afgik“.

Af *Sølv* fandtes 12 Skeer, en af dem mærket I.E.H. (d. v. s. Iacob Elias Holck), 8 Knive, 6 Tallerkener, en „Thee Træk Potte med fad“, begge mrk. P.D.C.W. (maaske Fejlskrift for C.P.D.W., der kunde betyde Carl Philip du Wahl), en „sukker Tarin“, mrk. A.W., en „sukker Knibe“, „den Sal: Frues Signete“, et Par Spænder, en Trækkenaal med Øreske samt et Fingerbøl.

Af *Kobber* var der 3 Kedler, den største paa 2 Pund og 22 Marker, en Suppepande med Laag, et Dækkefad, 2 Fyrfade, en stor og 2 mindre Thekedler, en „lyse blaker“ (Lysestage paa Skaal med Hank) og en Kaffekværn.

Under *Messing* opførtes bl. a. et „Fyrfad med Jern Comfor“, 2 ottekantede Lysestager og en Sølvvægt med Lodder.

Af *Tin* fandtes bl. a. et stort Fad med Ring om, 3 Kummer, 7 Fade, hvoraf et var mærket W.V., 12 Suppetallerkener, 26 flade Tallerkener, en „Præsenteer Tallercken“, 3 Skaale og en „Schulkskaal“ samt en Skaal med 2 runde Fødder under, 3 Par Lysestager (1 Par med „vunden Foed“, de andre ottekantede), 2 Saltkar, en Kaffekande, en Tobaksdaase, en „Bord Ring med 3de Fødder under“ og en Potageske, 4 Krus havde Tinlaag. – Mange af Tingene var af engelsk Tin, nogle af Bergensk.

Af *Blichtø* var bl. a. et Dørslag, en Lygte, 2 „Trægte“ og 2 Rivejern.

Under „*Jernfang*“ nævnes bl. a. 5 flade Gryder (en af dem paa 1/2 Tønde)